НАУКА, ТЕХНИКЫНГЭЭ ШЭНЭ ИЛАЛТААР ОМОГОРХОНОБДИ!

Совет оронноймнай гурбан баатар замбуулинай дайдаар ниидэлгэеэ дүүргэбэ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

„Восход" гэжэ замбуулинай гурбан hууритай онгосын ниидэлгын амжалтатайгаар дүүрэhэн тухай

Лётчик-космонавт инженер-полковник Комаров Владимир Михайловичай, экипажай гэшүүд: научна хүдэлмэрилэгшэ-космонавт, техническэ эрдэмэй кандидат Феоктистов Константин Петровичой, врач-космонавт Егоров Борис Борисовичай залан ябуулhан «Восход» замбуулинай гурбан hууритай шэнэ онгосо научна шэнжэлгэ хэхэ даабарита программаяа амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөөдэр октябриин 13-да, Москва сагаар 10 час 47 минутада хараалагдаhан газартаа hайн бууба.

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосын экипажай бүх гэшүүдэй бэень hайн. Космонавтнар нүхэд Комаровой, Феоктистовай, Егоровой буухадань, спортын комиссарнууд, корреспондентнүүд ба ханинаръынь угтаа.

Нэгэ сүүдхын туршада ниидэжэ хэгдэхээр хараалагдаhан научна шэнжэлгын программа сүм дүүргэгдэө. Элдэб мэргэжэлтэдhээ бүридэhэн бүлэг космонавтнай ниидэлгэ тухай шухала материал абтаа. Эрдэмтэд шэнжэлэгшэд анха түрүүшынхеэ замбуулинай дайдада шууд адаглалга, шэнжэлэлгэ хэбэ.

Ниидэлгын үедэ абтаhан материалнууд согсологдон шэнжэлэгдэжэ байна.

АМГАЛАН hАЙНААР НИИДЭЭД, БУСАЖА ЕРЭГТЫ

„Восход" гэжэ замбуулинай онгосын экипажтай Н. С. ХРУЩЕВ болон А. И. МИКОЯНАЙ хөөрэлдөөн

«Восход» гэжэ кораблиин дэлхэйн бүмбэрсэгые гурбадахяа тойрожо ябахадань Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян «Восход» гэжэ замбуулинай кораблиин экипажтай радиогоор хөөрэлдэбэ. Нэгэ талаhаа Н. С. Хрущевой, А. И. Микоянай, нүгөө талаhаа эрэлхэг космонавтнууд В. М. Комаровой, К. П. Феоктистовай, Б. Б. Егоровой хоорондо болоhон хөөрэлдөөе дооро толилнобди.

В. М. Комаров: Никита Сергеевич!

Н. С. Хрущев: Алло! Би танине дуулажа байнаб!

В. М. Комаров: Никита Сергеевич, Танине hайнаар дууланабди. Даалгабаряа дүүргэжэ байнабди, ажалнай хараалагдаhан программын ёhоор ябажа байна гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партида, Советскэ правительствэдэ элидхэнэбди. Экипажай бүхы гэшүүдэй бэеын элүүр hайн. Дууhан hайн.

Н. С. Хрущев: Нүхэр Комаров, Танине hайнаар дуулажа байнаб. Дууhан ойлгооб. Корабль дээрэтнай бүримүhэн hайн байhандань, мүн бэесынтнай элүүрэй hайн байhандань ехэ баяртай байнаб, Владимир Михайлович. Амжалта хүсэнэб.

Танай нүхэдтэ—Константин Петрович Феоктистовта, Борис Борисович Егоровто минии нэрэhээ, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Анастас Иванович Микоянай нэрэhээ баяр хүргэхые гүйнаб.

В. М. Комаров: Ехэ hайн даа, Никита Сергеевич, hайн даа! Эхэ оронойнгоо, совет арадай даалтабари дүүргэхэбди гээд найдуулнабди.

Н. С. Хрущев: Ниидэлгэеэ амжалтатайгаар эхилhэндэтнай ехэ баяртайб. Дахинаа дабтажа хэлэнэб: элүүр энхэ ябахыетнай таанадта хүсэнэбди. Манай Совет Эхэ оронине улам алдаршуулхын тулада, манай арадые, манай партиие, марксизм-ленинизмын сурталые улам алдаршуулхын тулада абаhан даалгабаряа hайнаар дүүргэхыетнай хүсэнэбди. Марксизм-ленинизмын hургаалай үндэhөөр гүрэмнай хүгжэжэ байдаг гээшэ, совет арад, Коммунис парти бүхы амжалтануудаа тэрэнэй үндэhөөр түйлажа байдаг гээшэ.

В. М. Комаров: Танине ойлгообди. Эрхим hайнаар дуулдана. Үсөөншье hаа, эбтэй эмхитэй совет хүнүүдэй коллектив мүнөө үедэ орбита дээрэ ниидэжэ ябана. Бидэнэр оройдоо гурбабди. Гэбэшье совет хүнүүдэй нэрэ түрэдэ хүрэмөөр, эбтэй эмхитэйгээр ажалланабди. Тиимэhээ хүсэ шадалнай нэмэнэ, даалгабаряа эрхим hайнаар дүүргэхэ этигэл найдабари бии болоно.

Н. С. Хрущев: hайнууд, hайнуудта даа! Танай түлөө ехэл баяртай байнабди. Анастас Иванович Микоянда трубкаяа барюулхамни. Трубкыемни гарhаамни буляажа абахаяа hанана, теэд яахабши, үгэхэл болоо бэзэб даа.

В. М. Комаров: Танине ойлгообди, дуулажа байнабди.

А. И. Микоян: Энэ ехэ баяр бултанаймнай баяр гээшэ. Замбуулинда танай ниидэжэ ябаhан ушар түшаа бүхы совет хүнүүдэй баярлажа байhаниинь агууехэ баяр мүн. Замбуулинай ниидэлгые танай hайнаар эхилhэндэтнай ехэ золтойбди, совет газар дайдадаа амгалан hайнаар бусажа ерэхыетнай тэнсэлгүй хүлеэжэ байнабди. Совет хүнүүдэй hайн хүсэлые, таанарта ехэ дуратай байhые бидэнэр элишэлэн мэдүүлнэбди. Бидэнэрые бултадаа таанартай халуун сэдьхэлээрээ нэгэдэн байна гэжэ мэдэжэ ябаарайгты. Хэды газар дээрэшье байбал бидэнэр замбуулин дайдаар таанартай ниидэжэ ябаhанай удхатай болонобди. Таанарта баяр хүргэхэ зуураа, түрэл газар дайдадаа амгалан hайнаар бусажа ерэхыетнай хүсэнэбди, хүндэтэ нүхэдүүд!

В. М. Комаров: Анастас Иванович, ехэл hайн даа. Танине эрхим hайнаар дуулажа байнабди. Бидэнэр совет хүнүүдэй найдалгые харюулхабди.

Н. С. Хрущев: Хрущев хэлэжэ байна. Таанар орбитада гарахадаа хамаг бэрхэшээлнүүдые hайнаар дабажа гараат, теэд, газар дэлхэйдээ бусажа ерэхэдэтнай таанарые хүндэтэй ямбатайгаар угтахал, теэд тэрээндэнь hайнаар бэлдэжэ ябагты гэжэ уридшалан hануулха хүсэлтэйб, нүхэр Егоров.

Б. Б. Егоров: Хүндэтэ Никита Сергеевич Танине hайнаар ойлгооб. Анхарал гаргаhанайтнай түлөө ехэ hайнине хэлэхэ байнаб. Амгалан hайн ябахые хүсэhэндэтнай hайнине хэлэхэ байнаб. Манине хэр дуулабнат?

Н. С. Хрущев: Тон hайнаар дууланаб. Хүндэтэ нүхэд, хүндэтэ манай ханинар. Замбуулин дайдаар амгалан hайн ниидэхыетнай, түрэл газар дэлхэй дээрээ амгалан бусажа ерэхыетнай үшөө нэгэ дахин хүсэхэ байнаб.

В. М. Комаров: hайн даа, Никита Сергеевич. Бидэнэр Танине эрхим hайнаар дуулажа байнабди. Москвада hайн телефоноор хөөрэлдэжэ байhан шэнги. Танай хэлэhые ойлгообди. Манай ажал hайн ябажа байна.

Н. С. Хрущев: Мүнөө энэ минутада hайн байhан шэнги хойшодоошье ниидэлгынтнай дүүрэтэр hайн байhыень, амгалан hайнаар Газар дэлхэй дээрэ буухыетнай таанадта хүсэнэбди. Хүндэтэ нүхэд, бүхы араднай баярлажа, хүхижэ, таанадаар омогорхожо байнал.

В. М. Комаров: hайн hайхан юрөөлөө табиhанайтнай түлөө, бидэнэр тухай hайн үгэнүүдые хэлэhэнэйтнай түлөө үшөө нэгэ дахин hайнине хэлэхэ байнабди. Олон hууритай советскэ замбуулинай корабль дээрэ ниидэхые сохом бидэнэртэ даалгаhандань золтойбди.

Н. С. Хрущев: Баяртай нүхэдүүд. Таанадай буужа ерэхые хүлеэжэ байнабди. Баяртай!

В. М. Комаров: Хүндэтэ Никита Сергеевич, Анастас Иванович, баяртай. Таанадые Газар дэлхэй дээрээ манаа хүлеэжэ байна гэжэ ойлгобобди, теэд таанартаяа уулзахабди. Манда даалгагдаhан даалгабари дүүргэhэн тухайгаа элидхэхэбди.

Н. С. Хрущев. Баяртай!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 244 (10612) | 1964 оной октябриин 14, ср еда | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай мэдээсэлнүүд

„ВОСХОД" онгосын бортhоо

Космонавтнууд дэлхэйе 14-дэхеэ тойрон, Япон дээгүүр гараха зуураа, Советскэ Союзай олимпийскэ командада амаршалга эльгээбэ:

Нүхэр Юрий Дмитриевич МАШИНДА

Олимпиадын тугые абаад, бүхы дэлхэй дээгүүр дэлбуулжа ябанабди, Газар дээрэ бүүмсаараа тэрээнине таанадта Токио эльгээхые оролдохобди. Олимпиадын нааданда хабаадаhан бүхы хүнүүдэй ехэ амжалта түйлахыень, мүн манай командын — илалтануудые түйлажа, медальнуудтай бусахыень хүсэнэбди. Ойрын сагаар уулзатараа баяртай.

Космонавтнар Комаров, Феоктистов, Егоров.

* * *

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосо Газар дэлхэйе 15-дахяа тойробо. Ниидэлгэнь урда мэтэ hайнаар үнгэржэ байна. Экипажай гэшүүн бүхэн дааhан хэрэгээ эрхилжэ үргэлжэлhөөр. Онгосын командир космонавт Комаров замбуулинай онгосын аппаратурын хүдэлсые адаглана, залан ябуулха, тухайлан тодорхойлхо оньhон түхеэрэлгэнүүдые шалгана. Научна хүдэлмэрилэгшэ космонавт Феоктистов дэлхэйе 15 дахин тойрохо үедөө горизонтын зурагые буулгаhан, корректурна таблицануудаар тодорхойлон шалгаhан байна. Врач-космонавт Егоров амарба.

Дэлхэйе 16-дахяа тойрон ниидэхынгээ урда тээ онгосын экипаж үглөөнэй хоол баряа.

Экипажай бүхы гэшүүд hайн ябана. Кабина соохи дараса, температура, шииг нойтониинь хэм соогоо, борт дээрэхи бүхы оньhон түхеэрэлгэ hаадгүй hайнаар хүдэлнэ гэжэ замбуулинай онгосын бортhоо мэдээсээ. Газар дээрэхи командно-шэнжэн тодорхойлдог олон оньhон түхеэрэлгэ замбуулинай онгосын ниидэлгые адаглан шэнжэлжэ, тэндэhээ телеметрическэ мэдээнүүдые абажа үргэлжэлhөөр.

Ш. НИМБУЕВ.

ГУРБАН БААТАРТА

р дэлхэйгээ
айуулан, баясаан,
рьень оронойнгоо
туулан, толоруулан,
гүй ужмаж
уулин соогуур
гээ жолоодон,
н ябаhан
тгой, зоригтой
Гурбан баатарнууд!
Хурыт сонхоороо
Халта наашаа:
тгааха ядаhан
иртаа hогтошоод,
анай орой дээр
ан, даллан,

Шадал мэдүүлэн,
Шангаар хашхаран,
Мэндэ баяраа
Мэдүүлжэ байхыем!
Арадайнгаа заншалаар
Аюуша хадагаа
Ажалша гараараа
Баатарлиг таанартаа
Барижа байхыем!
Алталмал хүбөөтэй
Аягаар дүүрэн
Сагаахан hүеэ
Салгидхан таанадтаа
hайхан сэдьхэлhээ
hарбайжа байхыем!

Октябриин 12.

Замбуулин руу ниидэхын урда тээ

„Восход" онгосын командирай мэдүүлгэ

Хүндэтэ ханинар, нүхэдүүд!

Манай нүхэдэй—Советскэ Союзай космонавтнуудай эхилhэн, замбуулин шэнжэлхэ алдарта хэрэг үргэлжэлүүлхые манда Коммунис партиин, Советскэ правительствын даалгаhандань ехэ золтойбди.

Манай онгосын ниидэлгэ замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнэ алхам хэхэ зорилготой байhаниинь бидэнине илангаяа ехээр баясуулна, урмашуулна. Хүхюулхэлыемнай долгисуулна.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ гурбан хүнhөө бүридэhэн экипаж замбуулинай захагүй дайда руу эльгээгдэхэнь. Энэ ушар замбуулин шэнжэлхэдээшье хамтын хүсэнэй хабые мэдэрхэ арга олгоно, хүсэн дээрээ хүсэ нэмээнэ. Эхэ оронойнгоо хүндэтэй, харюусалгатай даалгабарие түрэтэйгөөр дүүргэхэбди гэhэн бүри ехэ найдабари түрүүлнэ.

Манда үзүүлhэн этигэл найдабари харюулхын тулада өөhэдынгөө эрдэм мэргэжэл, дуршал шадабарие, илалта түйлаха гэhэн эршэ хүсэлэнтэ зоригоо совет ёhoop гаргахабди гэжэ ленинскэ Центральна Комитет, Советскэ Союзай Коммунис партиие, Никита Сергеевич Хрущевые, хүндэтэ нютаг оронойхидые, түрэл ба дүтын хүнүүдые найдуулнабди.

Совет Социалис Республикануудай Союз—космонавтнуудай Эхэ орон мандаха болтогой!

Манай баатар габьяата совет арад мандаха болтогой!

Хүндэтэ нүхэдүүд, түрэл Совет газар дээрэ уулзатараа баяртай!

Эхэ оронойнгоо алдар солые арьбадхахабди!

Манай Эхэ оронной, манай хүдэлмэрилэгшэдэй, инженернүүдэй, эрдэмтэдэй замбуулинай корабльнуудые ...шо манай зориг түгэс хүнүүд ...асари ехэ шэнэ илалтаар ...байнабди. Эндэ, алар холын ...байха зуураа, баярлахын ...баярлаад, хатарха дуран хүрэнэ. Олимпиадада Соведүүдэй ...—дэлхэй дээрэхи түрүүшын ...оронине түлөөлжэ байhан... омогорхонобди.

Замбуулинине шэнжэлэн ниидэгшэ алдарта космонавтнууд Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоровто үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга хүргэнэбди.

Манай Эхэ оронной алдар солые Газар дэлхэйн «трасса» дээрэ арьбадхахабди гэжэ үгэеэ үгэнэбди.

Баатар космонавтнууд түрэл Газар дайдадаа золтой hайн бусахыетнай хүсэнэбди!

СССР-эй олимпиин команда.

В. М. КОМАРОВ,

онгосын командир лётчик-космонавт

Владимир Михайлович **Комаров** 1927 оной мартын 16-да Москвада түрөө hэн. 1952 онhоо хойшо КПСС-эй гэшүүн.

Бүри бага балшар наhанhаа хойшо авиаци тухай hанаашалжа эхилээ бэлэй. 1942 ондо агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй Москвагай нэгэдэхи тусхай hургуулида ороод, тэрэнээ 1945 ондо эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ бэлэй. Тэрэ жэлдэ Владимир Михайлович летчигүүдэй Батайска сэрэгэй авиационно училищида ороод, тэрэнээ 1949 ондо дүүргээ hэн. Хойшодоо сэрэгэй элдэб частьнуудта летчигой алба хэжэ ябаба.

Владимир Михайлович тухай hайн сэгнэлтэ командовани үгэдэг. Тиихэдээ эрэлхэг зоригтойгоор ниидэдэг, орёо бэрхэшээлтэй оршон байдалда тэбдэдэггүй, түргэнөөр, бэрхээр ниидхэбэри гаргадаг гэжэ тоолодог. «Гурбадахи классай сэрэгэй летчик» гэhэн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо.

1951 ондо **Комаров** болбол профессор Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженернэ академидэ hурахаяа ороо hэн. Сэрэгэй инженернэ дээдэ hуралсалаа 1959 ондо дүүргээ бэлэй.

Лётчик-инженер Владимир Михайлович **Комаров** тусгаар hорилго тренировко амжалтатайгаар дүүргэhэн байгаа. Кораблиин материальна частиие эрхим hайнаар шудалаа.

hайн парашютист — 77 удаа hурэhэн юм. 1960 ондо «Парашютно-десантна бэлэдхэлэй инструктор» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоhон байгаа.

Совет Армида hайнаар алба хэhэнэйнгээ түлөө **В. М. Комаров** Улаан одоной орденоор, «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Совет Арми болон Флодой XXX жэл», «СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 40 жэл», «Эрхим hайн албанай түлөө» гэhэн медальнуудаар шагнагданхай.

Инженер-полковник КОМАРОВ мүнөө үедэ профессор Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженернэ академиин адьюнктурада hуралсана.

Владимир Михайлович хадаа Валентина Яковлевна **Комарова** гэгшэтэй гэрлэнхэй. Валентина Яковлевна Грозненско багшанарай институдай түүхын-хэлэнэй факультет дүүргэнхэй. Мүнөө үедэ библиотекараар ажаллана.

Комаровтоной эбтэй эетэй бүлэ соо 1951 ондо түрэhэн Евгений гэжэ хүбүүн, 1958 ондо түрэhэн Ирина гэжэ басаган үдэжэ ябадаг юм.

К. П. ФЕОКТИСТОВ,

научна хүдэлмэрилэгшэ-космонавт

Константин Петрович **Феоктистов** 1926 ондо Воронеждо түрэhэн юм.

Партийнабэшэ.

Константин Петрович Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаа hэн.

16 наhатайдаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаха зуураа, сэрэгэй частиин тагнуулшан ябаа бэлэй. 1942 ондо шархатаа hэн. Шархатаhанайнгаа hүүлээр **К. П. Феоктистов** арбан класс дүүргээд, 1943 ондо Бауманай нэрэмжэтэ Москвагай техническэ дээдэ hургуулида ороод, тэрэнээ 1949 ондо дүүргээ бэлэй.

Эрдэм-шэнжэлэлгын элдэб эмхи зургаануудта ажаллаха зуураа Константин Петрович **Феоктистов** техническэ асуудалнуудаар эрхим hайн мэргэжэлтэ байhанаа харуулhан байха юм.

1955 ондо тэрээндэ техническэ наукын кандидат гэhэн эрдэмтын нэрэ зэргэ олгогдоhон байгаа.

Совет наука болон техникые хүгжөөлгэдэ амжалта түйлаhанайнгаа түлөө Константин Петрович **Феоктистов** Ажалай Улаан тугай хоёр орденоор шагнагдаа hэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаhанайнгаа түлөө «Германиие илаhанай түлөө» гэhэн медаляар шагнагдаа бэлэй.

Тусхай, hорилго тренировкые **К. П. Феоктистов** амжалтатайгаар дүүргээ hэн. Эрдэмтэ сотрудник экипажай гэшүүн боложо ниидэхын тула бэеэ hайнаар бэлдэбэ.

Константин Петрович hамгатай.

Эхэнэрынь—Галина Николаевна **Феоктистова** Москвагай нэгэ предприятида технигээр ажалладаг.

1962 ондо Андрей гэжэ хүбүүн тэдээнэйдэ түрэhэн юм.

Б. Б. ЕГОРОВ,

врач-космонавт

Борис Борисович **Егоров** 1937 ондо Москвада түрөө. 1952 онhоо хойшо ВЛКСМ-эй гэшүүн.

Дунда hургуули дүүргээд, 1955 ондо **Егоров** Москвагай нэгэдэхи медицинскэ институдта орожо hуралсаад, тэрэнээ 1961 ондо амжалтатайгаар дүүргээ бэлэй.

Бүри институдта hуралсажа байхадаа авиационно болон космическа медицинэ гэhэн мэргэжэл шэлэжэ абаад, эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэшээлтэйгээр эрхилдэг байгаа. Институт дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр **Егоров** эрдэм-шэнжэлэлгын медицинскэ элдэб эмхи зургаануудта ажаллаха зуураа, бэлигтэй, бэрхэ хүдэлмэрилэгшэ байhанаа харуулаа hэн. **Б. Б. Егоровой** эрдэм шэнжэлэлгын арбан зохёол тусхай хэблэлдэ толилогдоhон байгаа. Шадамар бэрхэ эмшэн байhанайнгаа түлөө залуу эрдэмтэ «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэhэн үбсүүнэй тэмдэгээр шагнагдаа бэлэй.

Мүнөө үедэ залуу эрдэмтэн кандидадай диссертаци хамгаалхаар бэлдэжэ байнхай.

Медицинскэ албанай лейтенант Борис Борисович **Егоров** тусхай hорилго тренировко амжалтатайгаар дүүргээд, экипажай гэшүүн болгожо бэеэ hайнаар бэлдэбэ. Энэ врач парашютаар 11 удаа hурөө. Тэрэ эрхим спортсмен—хадын сананан, альпинист юм.

Борис Борисович hамгатай.

Тэрэнэй эхэнэр Элеонора Валентиновна **Егорова** баhал врач, Москвагай нэгэдэхи медицинскэ институдай нюдэнэй клиникэдэ ординатораар ажалладаг.

1962 ондо тэдээнэйдэ Борис гэжэ хүбүүн түрөө.

ЗАМБУУЛИН ТУХАЙ ГАЗАРНАЙ ДУУЛАНА...

Одон онгосые залан ниидхүүлдэг пунктhаа репортаж

Замбуулинда ниидэлгэ тухай мэдээсэлдэ хүн зон ерээдүйдэ дадахал байха. Тиибэшье «таба, дүрбэ, гурба, хоёр, нэгэ, ноль... старт!» гэhэн hүртэ захиралта бүхы юртэмсэ дээгүүр мүнөөшье сууряатан зэдэлнэ. Сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ үе.

«Замбуулинай замда онгосо гараа, бэемнай hайнууд, оньhон түхеэрэлгэнүүд hаадгүй hайнаар хүдэлнэ».

Эрдэмтэд, инженернүүд, мүн бусадтай суг пункт дээрэ космонавтнууд Герман Титов, Валентина Николаева-Терешкова хоёр замбуулинай вахтада зогсолсоно. Тэдэнэй дурадхал, hанамжануудшье ехэ үнэтэй ха юм.

— hанаагаа зобоно гүт?— гэжэ Герман Титовhоо асуубабди.

— hанаагаа зобонгүй, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй яахабши, гэжэ тэрэ харюусаба.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешкова телевизорэй хүшэгэ руу анхаралтайгаар харана. Түргэн гүйлдэhэн зурлаануудай үймөөн соогуур хүнэй дүрсэ бии болоно. Энэ хадаа «Восход» онгосын командир Владимир Комаров өөрөө гээшэ. Тэрэ часыгаа хаража прибор тээшэ гараа hарбайна.

Онгосын командиртай зэргэлээд hууhан тэдэнэй нүхэдые, научна хүдэлмэришэн-космонавт Константин Феоктистов, врач-космонавт Борис Егоров гэгшэдые харанабди. Экипажай гэшүүн бүхэн өөhэдын научна программатай. Тиибэшье түрэл Газартаяа дуу гаралсаха үедэ тэдэнэр hамбаа одоод, халуун мэндэеэ хүргэнэ. Энэ шагнагты. Африкын арадуудта эльгээhэн амаршалгань, Токиодо боложо байhан олимпиин нааданда хабаадагшадта зорюулhан үгэнүүдынь эфиртэ соносхоно.

Космонавтнуудай ямаршьеб ондоо хубсаhатай байhаниинь замбуулинда ниидэлгые заладаг пункт дээрэ байгшадта гайхалтай бэшэ. Космонавтнууд скафандргүй, зүнай хүнгэхэн шлемүүдые үмдэнхэй. Ниидэлгын программын ёhoop экипажай гэшүүд бэе бэеэ hайн харалсажа, мэдэрэлсэжэ ябаха ёhотой ха юм.

Өөрынгөө газар дээрэхидэл байдал онгосо соо байгуулхын тула мэргэжэлтэд ехэхэн оролдолго гаргаа бшуу.

Ниидэлгын ехэ карта дээрэ онгосын ээлжээтэ замые зураглан харуулhан ногоон лампочканууд носошобо. Хоёрдохи эрьесэ. Алас Дурна зүг дээгүүр одон онгосын ниидэн гаража ябаха үедэ телевизорой хүшэгэ дээрэ замбуулинай баатарнуудай дүрсэнүүд дахин бии болоно. Энэ харагты, научна хүдэлмэрилэгшэ-космонавт Константин Феоктистов. Шлемынь тайлданхай, замбуулинай ниидэлгэдэхи түрүүшын научна хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалынь угаа ехэ хэбэртэй.

Никита Сергеевич Хрущев Анастас Иванович Микоян хоёр тантай хөөрэлдэхэнь гэжэ «Заря» радиостанциин дуулгахада, космонавтнууд энеэбхилнэ.

— Эхэ оронойнгоо даалгабарине нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди,— гэжэ нүхэд Н. С. Хрущев, А. И. Микоянай амаршалгада замбуулинай онгосын командир харюусаба.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
ТАСС-ай корр.

Партийна ажабайдал

ЭМХИДХЭХЫ ҮҮРГЭЕЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

(Коммунистын тэмдэглэл)

Тоосоото-һунгуулиингаа суглаандаа ерэхэдээ коммунистнууд үнгэрһэн жэлэй туршада түйлаһан амжалтануудаа, дабажа гараһан бэрхэшээлнүүдээ дахинаа хаража, үшөө шиидхэхэ зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэдэг һайн һайхан заншалтай юм.

Манай Онохойн модоной комбинат үнгэрһэн жэлэй октябрьһаа байгша оной октябрь хүрэтэр муу бэшээр ажаллажа гараа. Энээн тухай һаяхан боложо үнгэрһэн тоосоото-һунгуулиин партийна суглаан дээрэ партийна комитедэй элидхэл соо тодорхойгоор хэлэгдэһэн байна. Мүн үгэ хэлэһэн олон коммунистнуудшье энээниие лаблажа үгөө.

Жэшээлхэдэ, валовой продукци үйлэдбэрилхэ 9 һарын түсэб хэтэ үлүүлэгдэжэ, даабариһаа гадуур 1 миллион гаран түхэригэй продукци гаргагдаа. Комбинадай гол ажал болохо модо, шпала хюрөөдэхэ, амһарта, гэр барилгада хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые бүтээхэ түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдөө.

Модо болбосоруулдаг цех, үйлэдбэриин 4-дэхи участогайхид коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Эдэ коллективүүд даабаряа ходо үлүүлхэһээ гадна, һайн шанартай продукци гаргадаг болонхой.

Партийна комитедэй, коммунистнуудай оролдолгын ашаар үнгэрһэн жэлэй туршада комбинат дээрэ экономическа хүдэлмэри нилээд һайжараа. Байгша оной эхилһэнһээ хойшо 390 хүдэлмэришэд ажалайнгаа нормо шэнэлэн хаража, дээшэлүүлэгдэһэн нормоор ажалладаг болоод, хамта дээрээ 11 мянган түхэриг алмаха арга олгобо.

8 һарын дүнгөөр комбинадай үйлэдбэрилһэн товарна продукциин үнэ сэн хамта дээрээ 54,9 мянган түхэригөөр хямдаруулагдаа.

Комбинадай цех, участогуудаар экономическа хүдэлмэри зүбөөр эрхилжэ эхилһэнэй түрүүшын ашаүрэ гэбэл, жэлэй эхилһэнһээ хойшо түсэбһөө гадуур 193,8 түхэриг олзо ороо.

Гэхэтэй хамта комбинат үнгэрһэн сагта имагтал һайнаар хүдэлжэ гараа, дутуу дундануудхэрэглэгдээтүй арга боломжонууд үгы гэжэ хэлэхын аргагүй. Энээн тушаа суглаан дээрэ гараһан шүүмжэлэлнүүд элитээр гэрэлжэ үгөө бшуу.

Гол түлэб ямар шүүмжэлэл гараа гээшэб, ямар асуудалнууд коммунистнуудые һанаата болгоноб? Энээндэ харюусахын тула партийна комитедэй тоосоото элидхэл тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэй. Тон олон тоо, баримтанууд харуулагдабашье, коммунистнуудай, хүдэлмэришэдэй тодорхой ажал хэрэгынь хүсэдөөр харуулагдажа шадагдаагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Тоосоото элидхэл соо үйлэдбэриин асуудалнуудта ехэхэн анхарал зүб хандуулагдаа. Теэд партийна организациин ябуулһан эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай тоб байса хэлэгдээгүй үлэһэниинь гэмшэлтэй гэжэ һанагдана. Хэнэйшье мэдэхэдэ али нэгэн амжалта түйлахын тула ехэхэн эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Ямар онол аргаар энэ хүдэлмэри ябуулагдааб, коммунистнууд энэ ажалда али зэргэ эдэбхитэйгээр хабаадалсааб, тэдэнэр өөһэдынгөө түрүү үүргэ хайшан гэжэ бэелүүлжэ ябанаб — эдэ асуудалнуудта тоосоото элидхэл соо тодорхой харюу үгтөөгүй.

Үйлэдбэреэ улам һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжонууд дээрэ олон коммунистнуудай тогтоһониинь гайхалтай бэшэ. Эдэ арга боломжонуудай нэгэниинь юуб гэбэл машина, механизмуудые хүсэдөөр ашаглаха, ажал ехэтэй хүдэлмэри үргэнөөр оньһожоруулха хэрэг болоно гэжэ коммунист Ярущак, Блинов гэгшэд тон зүбөөр тэмдэглээ. Мүнөө автомашина, автопогрузчик, элдэб транспортернууд ехэхэн сагта миин байна. Тиихэдэ олон хүдэлмэри бар хүсөөр бүтээгдэнэ.

Манай комбинат шэнэдхэн хубилгагдажа байгаа юм. Олон шэнэ цехүүд баригдаха, шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо ёһотой. Теэд капитальна барилга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Байгша оной түсэб арай гэжэ 38,6 процент дүүргэгдөө. Ойрын сагта шударгы хэмжээн абтаагүй бол, мүнөө хүдэлжэ байһан олохон цех, участогуудһай үбэлэй сагта ажаллаха аргагүй болохо гэжэ коммунистнууд Корольков, Титенко болон бусад эрид шүүмжэлээ бшуу. Эдэ бүгэдэ тухай Онохойн барилга-хабсаралгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд һайса мэдэжэ байбашье, барилга түргэдхэхэ тушаа зохихо хэмжээ абанагүй. Партийна суглаан энэ шухала асуудалда анхаралаа табихыень Загарайн промышленна үйлэдбэриин зоһын парткомдо хандаһан байна.

Партийна организациин хүдэлмэриин гол нэгэ хубинь гэбэл парти доторой, соёл сурталай, политическэ хүдэлмэри болоно. Харин үнгэрһэн үедэ энэ талаар ехэхэн дутагдалнууд бии байгаа.

Коммунистнуудай политическэ һуралсал эбэжа үзэе. Үнгэрһэн жэлдэ тоогоороо олон хүн һуралсажа эхилбэшье, жэлэй дүүрэхэдэ зарим кружок, семинарнуудаар дүнгынь ахирхан байшоо.

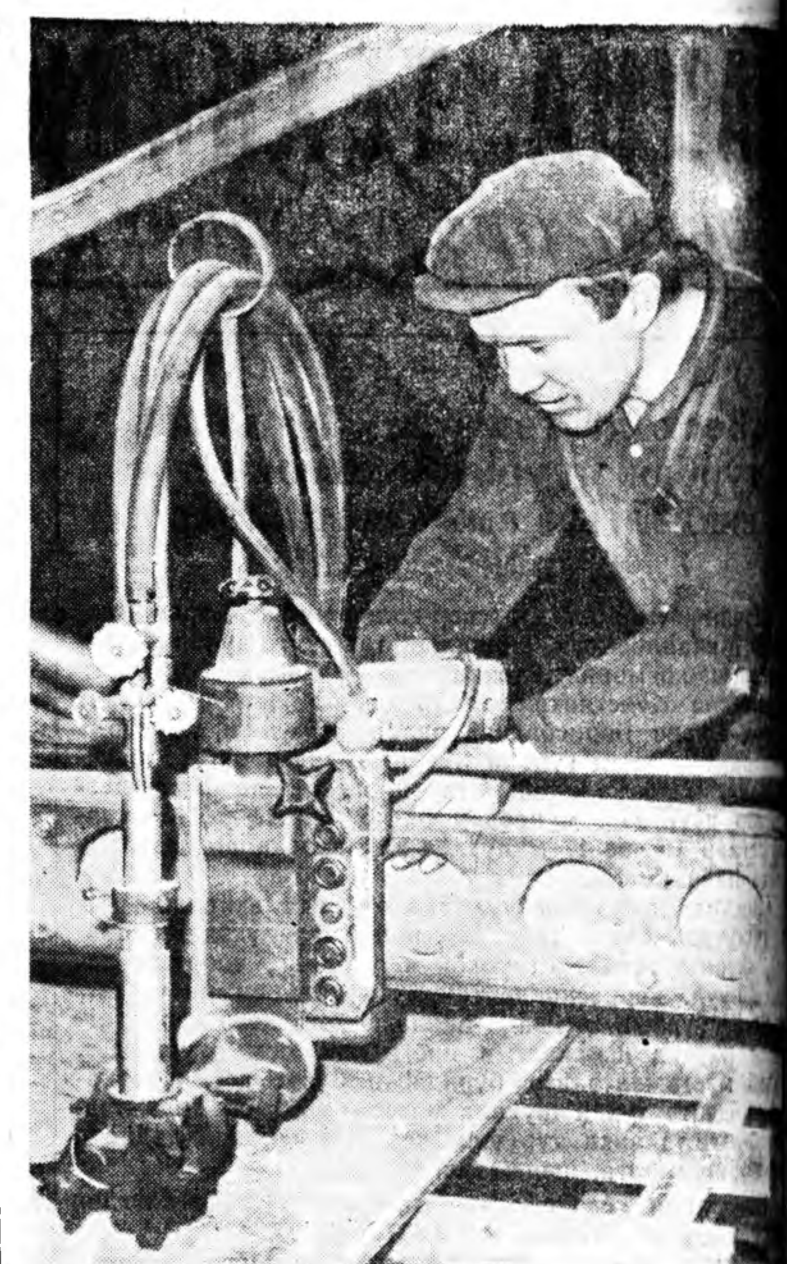
Парти доторой хүдэлмэриин хэмжээн партиин зэргын ургалтаар элирдэг гээшэ. Теэд комбинадай зарим партийна эхин организацинууд һүүлэй 2—3 жэлэй туршада ургалтагүй — үйлэдбэриин түрүүшүүлһээ нэгэшье хүниие партиин гэшүүндэ кандидат болгожо абаагүй.

Партийна суглаан дээрэ элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые элирүүлһэн шүүмжэлэлнүүдые эндэ бултыень тоолоһоной хэрэггүй.

Минии һанахада эдэ дутагдалнуудай гол шалтагааниинь гэбэл комбинадай партком, партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй хүдэлмэридэ анхаралаа багаар табиһан, хараалһан зориһоноо бэелүүлхын тула шухала оролдолго гаргадаггүй байгаа.

Комбинадай партийна организаци томохон организаци юм. Эндэ 200-гаад коммунистнууд тоологдоно. Энэмнай тон ехэ хүсэн болоно. Тоосоото-һунгуулиин суглаан дээрэ гараһан шүүмжэлэлнүүдые хараадаа абажа, элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые дары усадхаха гээшэ шэнээр һунгагдаһан парткомой түрүүшын хэрэг болоно.

Ц. ЦЫБАНОВ,
КПСС-эй гэшүүн.

Валентин Петрович Дранник «Электромашина» завод... газо-гагнууршадай бригадир юм. Коммунис ажалай ударник... рэ зэргэдэ хүртэһэн энэ нүхэр һайндэрэй ажалай вахтада... сажа, шэнэ уялга абаба. Даабаряа үдэр бүхэндэ 120—130 ... цент дүүргэхэһээ гадна, автомат аргаар хүдэлдэг газо-гагну... хэдэг шэнэ станок һайнаар шудалаа. Энэ станок ашаглаһ... ашаар жэлдэ дунда зэргээр 2000 түхэригэй алмалта хэ... юм. Зураг дээрэ: В. П. Дранник ажалдаа.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Алдарта Октябриин хүндэлэлдэ

НЮТАГТАА ЭРХИМЛЭҺЭЭР

Эрхирэгэй совхозой малшадай дунда Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээхи социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Совхозой 1-дэхи отделениин тугалшад Зоя Языкова, Цымжид Банзаракшеева гэгшэд энэ мүрысөөндэ оролсожо, даалгагдаһан 64 тугалайнгаа тус бүриин шэгнүүриие сүүдхэдээ 800—900 грамм нэмээжэ шадана. Зураг дээрэ: З. Языкова, Ц. Банзаракшеева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Зуһалан... Энэ нютаг Утаата Далахай хоёрой хоорондо оршодог. Урда сагта энэ нютагтамнай Далахайн айлнууд зунайл сагта ажаһуудаг, адууһа малаа харууһалдаг байһан юм. Эгээл тиимэһээ Зуһалан гэжэ нэрэтэй болоһон. Энэ нютагнай элдин ууҗам тала дайдатай, малай бэлшээриин газараар баян юм. Тиимэһээл тэндэ һаалиин фермын үбэлэй, зунай байрануудые түхеэрхэ тэжэ «Байкал» колхозой правлени болон партийна организаци шиидхэһэн байгаа. Мүнөө тэндэ малшадай бишыхан городок бодхоогдонхой. Саб сагаан шифереэр хушагдаһан үнеэдэй дулаан дал, тугалай байра, һаалишадай хэдэн гэрнүүд... Үдэшэ оройхон, харанхы болоһон хойно ябаһан хүн харамсаараа «ямар тосхон бэ» гэжэ һанамааршье байха. Ушарынь юуб гэхэдэ, электрын гэрэлэй утаһан татагдажа, хэдэн олон сонхонуудаар Ильичэй лампочканууд яларан толоржо байна ха юм.

Зуһаланай фермын коллектив хэдэн жэл удаа колхоз соогоо түрүүлжэ ябадаг. Тэндэ ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө хандажа, ажахынгаа баялигые улам арьбадхахын түлөө оролдожо ябадаг, ургашаа һанаатай, эбтэй эетэй һаалишадай бүлэ ажаһуудаг, ажалладаг. Фермые даагшаар, мал адуулагшаар Жап Шагдурович Шагдуров хүдэлнэ. Энэмнай түрэл нютагтаа колхозой тогтоһоор ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадагшадай нэгэн, мал харууһалгаар һайн дүршэл, шадабаритай болоһон хүн. Тэрэнэй нүхэр Дулма-Цэрэн Гонгоровна баһал үни удаанай мал ажалда хүдэлһэн, бараглашагүй баян дүршэлтэй һаалишан.

Энэ фермын һаалишад байгша ондошье ажалайнгаа эршэ һуладханагүй. Тэдэнэр жэл соо бухыдөө 86.400 литр һү haaxa түсэбтэй байһан. Үнгэрһэн юһэн һарын ажалай дүнгүүдые харахада эндэхи һаалишад бухыдөө 74.611 литр һү һаажа, жэлэйнгээ түсэб 86,2 процент дүүргэһэн байба. Һаалишан Ринчин Доржиева бултанһаа һайн дүнгүүдые түйлаа. Тэрэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200 литр һү абаха уялгатай байбал, юһэн һарада 1095 литр һаажа, колхозойнгоо һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. ВЛКСМ-эй гэшүүн Надежда Гончикова наһаараа залуу, мал ажалда һаянай хүдэлбэшье, дүршэлтэй малшадһаа дутанагүй. Үнгэрһэн юһэ һарада үнеэн бүриһөө 1091 литр һү абажа, ажахы соогоо хоёрдохи һуурида гаранхай. Мүн бусад һаалишадшье 1000 литрһээ дээшэ һү һааһан байна.

— Жэлэй дүүрэтэр үшөө гурбан һара үлэбэ. Энэ үе соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 200 литр һүн абтаха. Тиигээ һаа абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ аргатайб,— гэжэ түрүү һаалишан Ринчин Доржиева мэдүүлнэ.

Фермын һаалишадай колхоздоо түрүүлжэ ябаһан хэрэгтэ мал адуулагша Жап Шагдурович өөрынгөө хубитые ехээр оруулна. Тэрэ һаалиингаа үнеэдые һайн бэлшээритэй газарта адуулхын түлөө оролдодог, саг болзортонь уһалдаг.

— Намар болоһоор малаа хэнзэ ногоондо, зелёнкын узуурта бэлшээнэбди. Үнеэднай зунайхиһаа дутуугүй һү үгэнэ. Һайнаар эдеэлһэн үнеэд һү ехээр үгэнгүй яаха һэм,— гэжэ гүүртые даагша Жап Шагдурович хөөрэнэ.

Зуһаланай фермын малшад үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлэдхээ. Малай дал, тугалнуудай дулаан байра, малшадай ажаһууха гэрнүүд заһабарилагдажа дүүргэгдэнхэй. Һаяын үдэрнүүдтэ эндэхи бани заһабарилагдажа, хүдэлжэ эхилхэнь. Энэ фермынхид зунаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Хэрбээ нёлондо үбэлжэлгэдэ 600 гаран центнер үбһэтэй байбал, мүнөө 1000 гаран центнер һайн шанартай үбһэн бэлдэгдээ. Мүн зелёнко, силосшье нёлондоной-хиһоо ехэ.

Энэ фермын малшадай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, саашанхи ажалдаа һайн дүнгүүдые түйлаха байһандань найдамаар.

Б. ШИРАПОВ.

Захааминай аймаг.

ЖЭЛДЭЭ ХОРИН ДУРАДХАЛ

Ажал хүдэлмэреэ табан хүргандаал али мэдэхэ болоһон хүнүүд Ленинэй орденто ЛВРЗ-дэ үдэрһөө үдэртэ олошоржо байдаг. Тус заводой вагон хабсаруулдаг цехэй коммунис ажалай ударник Юрий Четвериков түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсоһоор үнихэнэй. Цехэй уралан нарижуулагша, ухаалан зохёогшын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Юрий Четвериков ажал хүдэлмэридөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлжэ, үетэн нүхэдэйнгөө дунда суурхажа ябадаг юм.

Агууехэ Октябриин һайндэрэй ажалай вахтада жагсаһан Юрий Четвериков үдэр, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэ... цех, завод дотороо суурхуу... ябана. Ажалаа эрхим һайнаар ... жэ һураһан Юрий Четвериков за... водойнгоо уралан нарижуула... шадай таһагта хори гаран дура... хал оруулжа, үйлэдбэридэ нэвт... рүүлһэн байна. Токарь Четвер... ковэй һүүлшын гурбан дурадх... һаа жэлдээ 2000-һаа дээшэ т... хэригэй алмалта хэгдэхэ байна.

Зураг дээрэ: Юрий Четвериков ажалдаа.

В. МУЛЛЕР.

Хонидынь булта үрэжүүлэгдэ...

Адууһа малай атарлан таргалдаг намарай һэрюун саг оронхой. Бэшүүрэй совхозой олон хонишод зунай үедэ малаа һайнаар адуулжа, энэ намарые угтаба.

Совхозой түрүү хонишодой нэгэн Б-С. Балдановай бригадынхид зулгэ ногоон дээрэ малаа бэлшээжэ, хүсэ шадал һайнтай болгоо. Мүнөө хонидынь полиин захаар, таряанай узуур дээгүүр адуулагдажа, т... абажа байна. Гадна отарын 639 ... гой эхэ хонид булта искусс... аргаар үрэжүүлэгдэнхэй. Энэ хү... мэри богони болзорто үнгэрг...

Ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хони... һөө 100 хурьга заатагүй аба... гэжэ хонишод мэдүүлнэ.

Д. ТОГОШИ...
хүдөө бэшэ...

Пропагандистнарта туһаламжа

ДЭЛХЭЙН КОММУНИС ХҮДЭЛӨӨНЭЙ ҮНДЭҺЭН ШУХАЛА ШУГА...

Октябриин 15-һаа хүдөө нютагуудта политическэ гэгээрэлэй кружогууд болон семинарнуудта һуралсалай шэнэ жэл эхилхэнь. Һуралсагшад манай орондо коммунизм байгуулгын, дэлхэйн социалис системын хүгжэлтын, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө, социализмын түлөө коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай хэжэ байгаа тэмсэлдэ зорюулагдаһан гол шухала асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха юм. Политическэ гэгээрэлэй кружогууд болон семинарнуудта үзэхэ гол шухала асуудалнуудаар пропагандистда туһаламжа болгоһ методическа статьянуудые манай газетэ толилжо эхилхэнь. Мүнөөдэр нэгэдэхи темээр түрүүшын хэшээлдэ зорюулагдаһан түүхын эрдэмэй кандидат нүхэр Б. Дондоковой статьягай 1-хи бүлэг толилогдоно.

«Манай үе сагай гол шэнжэ шанар ба дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй үндэһэн шухала хараа шугам» гэһэн темээр кружогууд болон семинарнуудта һурагшад түрүүшынгээ хэшээл эхилхэ юм. Энэ түрүүшын темээр хоёр хэшээл (хамта 4 час) хэхээр хараалагданхай. Хөөрөөгөө хэхэдээ, пропагандист нимэ дүрбэн гол шухала асуудалнуудта онсо анхарал табиха зэргэтэй: «Мүнөө сагай онсо илгаата шэнжэ шанар; мүнөө үеын революционно агууехэ хүсэнүүд; манай үеын шухалын шухала гол асуудалнууд; коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл — революционно хэрэгэй саашадаа илаха эшэ нүхэсэл.

Эдэ асуудалнуудые шэнжэлэн үзэхэдэ, пропагандист хадаа өөрынгөө һурагшадта мүнөөнэй үе сагай гол шэнжэ шанар, мүнөө үеын революционно агууехэ хүсэнүүдэй үүргэ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй үндэһэн шухала хараа шугам болон капитализмһаа коммунизмда хүн түрэлтэнэй дамжан оролгын бодото хуули ёһонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэн, ойлгуулжа үгэхэ ёһотой.

МҮНӨӨ ҮЕ САГАЙ ОНСО ИЛГААТА ШЭНЖЭ ШАНАР

— Дүшэн долоон жэлэй урда Россида болоһон Агууехэ Октябриин социалис революци хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагые — капитализмын һандаран унаха, социализмын, коммунизмын илан мандаха үе сагые нээгээ,— гэжэ пропагандистын хөөрөөгөө эхилбэл, манай үе саг гээшэ хэзээ эхилээ юм бэ гэжэ шагнагшадта эли тодо болохо юм.

Владимир Ильич Ленинэй толгойлһон большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро Россиин хүдэлмэришэн ангиин, ажалша зоной хэһэн социалис революци түүхэдэ анха түрүүн арадта харша буржуазна засаг унагаажа, совет засагай түхэл маягтайгаар пролетариадай диктатурые тогтоогоо. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй зургаанай нэгэ хуби болохо түйлай ехэ газартай орон дотор илаһан социалис революци анхан хада нэгэн бүхэли байһан капиталис дэлхэйе хоёр дэлхэй — капитализм ба социализм болгон таһалан һалгаан, дэлхэйн социалис системэ байгуулха эхи үндэһэ табяа. Тиигэжэ Октябриин революци дэлхэйн хүдэлмэришэнэй, демократическа, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай нүлөө үзүүлээ, бүмбэрсэг дэлхэйн үргэн ниитэ ажалша зоной ухаан бодолдо, үзэл сурталда эрид эгээ эрьелтэ хээ.

Дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша В. И. Ленин хадаа дэлхэйн революцида, уласхоорондын хүгжэлтэдэ өөһэдынгөө нүлөөе ажахынгаа амжалтаар үзүүлхэбди гэжэ уридшалан сэсэн мэргэнээр заагаа һэн. Үнэхөөрөөньө, совет арад Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро оронoo индустриализацилха, хүдөө ажахые хамталан нэгэдүүлхэ, соёлой хубисхал хэхэ гэһэн манай орон дотор социалис общество байгуулгын ленинскэ түсэбые түүхэтэ гоң богонихон болзор соо гадаа тээһээ туһаламжагүйгөөр бэелүүлжэ, бүхы дэлхэйн түүхэтэ илалта түйлаа.

Агууехэ Октябриин революциһаа эхилжэ, капитализмһаа социализмда дамжан оролго болбол хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын зайлашагүй зам мүн гэжэ кружогууд болон семинарнуудай һурагшадта ойлгуулжа үгэхэ гээшэ тоң шухала. Тиихэдээ дэлхэйн хоёрдохи дайнда фашизмын бута сохигдоһон. Европо болон Азиин хэдэ хэдэн оронуудта социалис революцинуудай илаһан дээрэһээ социализм ганса ороной оршоһоо гаража, дэлхэйн хүсэн түгэлдэр системэ болоо. Национально-сүлөөрэлгын революцинуудай хүсэтэ долгин империализмын колониальна ёһо гуримые һандарган һалгаажа, өөрынгөө түүхэтэ удха шанарай талаар дэлхэйн хүгжэлтын хоёрдохи зэргын үрэ дүн харуулаа.

Энэ хөөрөөгөө баримталан, дэлхэйн политическэ карта дээрэ нимэ жэшээ харуулжа боломоор. 1919 ондо социалис орон бүмбэрсэг дэлхэйн газар дайдын 16 процент, хүн зоной 7,8 процент эзэлдэг байгаа һаа, харин 1964 ондо дэлхэйн бүмбэрсэгэй газар дайдын 26 процент, хүн зоной 35 процент эзэлнэ. Мүн ондоо жэшээ абаад үзэе. 1919 ондо бүхы колонинууд болон доминионууд бүмбэрсэг дэлхэйн 77,2 процент, хүн зоной 69,2 процент байдаг һаань, харин 1964 ондо эдэнь тус тустаа 6,8 процент ба 1,4 процент хүрэтэрөө бага болоо. Эдэ баримтанууд хадаа социализмын дэлхэйн улам үргэдэһэниие, колониальна ёһо гуримай һандаран һалаһыень, капитализмын саашадаа ехээр һуларжа, тэрэнэй юрэнхы кризисэй улам һужэрэн хурсадажа байһыень эли тодоор гэршэлнэ. Мүнөө үе сагтахи обществын хурдан түргэн хүгжэлтын гол дүн нимэ байна.

«Мүнөөнэй үе сагай гол шэнжэ шанарынь юуб гэхэдэ, капитализмһаа социализмда оролго, энэнь бэе бэедээ эсэргүү хоёр системын тэмсэлэй үе саг, социалистическэ болон национально-сүлөөрэлгын, революцинуудай үе саг, империализмын һандаран уналгын, колониальна ёһо гуримай үгы хэгдэхэ үе саг, социализмын замда арадуудай улам олоороо оролгын, бүхы дэлхэй дээрэ социализм ба коммунизмын мандаха үе саг мүн. Уласхоорондын хүдэлмэришэн анги, тэрэнэй гол үрэ — социализмын дэлхэйн системэ мүнөө сагта гол үүргэ дүүргэнэ» (Советскэ Союзай Коммунис партиин Программа. Орошол. Буряадай номой хэблэл. Улаан-Үдэ, 1961, хуудаһан 7).

Тиигэжэ мүнөө үе сагта дэлхэйн социалис байгуулалта, мүн империализмда эсэргүүсэн, обществые социалис ёһоор хубилгахын түлөө тэмсэгшэ хүсэнүүд дэлхэйн хүгжэлтын гол удхань, гол шэглэлынь, гол онсо илгаань болонхой.

МҮНӨӨ ҮЕЫН РЕВОЛЮЦИОННО АГУУЕХЭ ХҮСЭНҮҮД

Мүнөө үе сагта обществые революционно ёһоор шэнэдхэн байгуулха агууехэ хүсэнүүд хадаа дэлхэйн социалис байгуулалта, капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангиин тэмсэл ба арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн болонхой. Пропагандист хадаа КПСС-эй Программын нэгэдэхи бүлэгэй «Социализмын дэлхэйн системэ», «Хүдэлмэришэн ангиин уласхоорондын революционно хүдэлөөн», «Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн» гэһэн бүлэгүүд соо, мүн Нэгэдэхи Интернационалай зуун жэлэй ойдо (1864—1964) зорюулан КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай тезисүүдэй «Мүнөө үеын революционно агууехэ хүсэнүүд» гэһэн бүлэгтэ («Бүряад үнэн» газетын 1964 оной сентябриин 16-най номерто энэ асуудалда эли тодо, гүнзэгы теоретическэ харюу олохо байнат. Тиимэһээнь тус асуудал дээрэ тон тобшохоноор тогтохомнай.

Дэлхэйн социалис байгуулалта тухай хөөрэхэдөө, социализмда орохо гол, дардам харгы бүхы оронуудта Советскэ Союз заагаа гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. СССР-тэ социализмын хүсэд дүүрэнээр эсэслэн илаһан ушар, мүнөө үедэ үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулга хадаа бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай.

Мүнөө үеын революционно хүгжэлтын гол баримта болохо дэлхэйн социалис системэ бүхы дэлхэйн политикада шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг, тон ехэ хүсэтэй, огто илагдашагүй, экономическа, политическэ, сэрэгэй, моральна хүсэн болонхой.

Социалис болон капиталис байгуулалтануудай экономическа мүрысөөн ба политическэ тэмсэл соо социализм хадаа капитализмые удаа дараалан илан гарана. Хүн түрэлтэнэй ажал ябуулгын дайшалхы һалбарида — материальна үйлэдбэриин һалбарида социализм капитализмда орходоо тон булюу хүсэтэй, үргэн ехэ арга боломжотой гэжэ эли тодоор харуулхын тулада иимэ жэшээнүүдые пропагандистын баримталбал, шагнагшадта һонирхолтой, ойлгосотойшье байха бэзэ. Социализмын оронууд 1950 ондо дэлхэйн промышленна продукциин 20 процентые гаргаһан аад, харин 1955 ондо — 27 процентыень, 1963 ондо — 38 процентыень үйлэдбэрилэн гаргаа. Үнгэрэгшэ 1963 ондо дайнай урдахи үеынхидэ орходоо социалис оронуудта промышленна продукци гаргалга 8 дахин нэмэхэдэнь, капиталис оронуудта миин 2,6 дахин нэмэһэн байна. Экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй (СЭВ) гэшүүд болоһон оронууд илангаяа ехэ амжалта түйлажа, 1958—1963 онуудта промышленна продукци гаргалгын темпые США-да орходоо хоёр дахинһаа үлүүгээр «Ниитэ рыногэй» оронуудта орходоо нэгэ хахад һаа үлүүгээр дээшэлүүлээ. Мүнөө үедэ Экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй гэшүүн-оронууд дэлхэйн промышленна продукциин 31 процент шахууе гаргана. Жэшээнь, 1963 ондо СССР хадаа түмэрэй рүда, кокс, шулуу нүүрһэ, металл зүһэдэг станогууд, тепловозууд болон электровозууд, тракторнууд (хүсэнэйнь талаар), таряа хуряалгын комбайнууд, барилгын модо, пиломатериалнууд, цемент, хабсаргагдамал түмэр бетон, нооһоор ба хилгааһаар (льняных) хэһэн бүд гэхэ мэтэ зүйлнүүдые США-һаа үлүү ехээр үйлэдбэрилэн гаргаа. (Эдэ жэшээнүүдые «Политическое самообразование» журналай 1964 оной 7-дохи номерой 118—124 хуудаһануудта харагты).

Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд хадаа колониальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн бэеэ даанхай залуу оронуудта өөрыгөө хамгаалгын хүсэ шадалаа бэхижүүлхэдэнь, национальна экономикоёо болон соёл культураяа хүгжөөхэдэнь, кадрнуудые бэлдэхэдэнь туһална. Мүнөө 37 оронуудта СССР-эй хабаадалгатайгаар, туһаламжаар 500 гаран промышленна болон бусад барилганууд бүтээгдээ, баригдажашье байһаар. Европын бусад социалис гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар 400 гаран барилганууд хэгдэжэ байна. Тиигэжэ социалис оронууд хэтэ үеыигөө гээгдэлһээ гараха, мүнөө үеын үндэр дээдэ болбосоролтой болохо хэрэгтэнь бэеэ даанхай бусад оронуудай арадуудта аха дүүгэй туһаламжа хүргэнэ.

Мүн социализм хадаа империализмын эзэрхэг түримхэй һэдэлгэнүүдые нэгэнтэ, бэшэ һаатуулан, дэлхэйн шэнэ дайнай һужэрэлтые болюулаа. Советскэ Союзай хүсэ шадал хадаа социалис Кубада, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада, баатарлиг Алжирта, Индонезидэ, Корейн болон Вьетнамай арадуудта бэрхэтэй хэсүү үе сагай тохёолдоходонь, бодото туһаламжа үзүүлээ. Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ али болохо туһаламжа үзүүлдэг, империализмда, колониализмда болон «шэнэ» колониализмда эсэргүү арадуудай тэмсэлые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг байна.

Мүнөө үеын оршон байдалда капиталис оронуудай хүдэлмэришэн анги тон шухала ниитэ-политическэ хүсэн болонхой. Тэрэ хадаа империализмтай болон тэрэнэй туһамаршадтай тэмсэл хэжэ, үгаа ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Хүдэлмэришэн анги хадаа али бүхы мүлжэлгэдэ эсэргүү, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө түрүү тэмсэлшэ байһанаа харуулаа. Мүнөө үеын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, бүхы капиталис оронууд... гиин тэмсэл улам шангадаа. 1... ондо 27 миллион шахуу... забастовкодо хабаадаа һаа, ... 1962 ондо 60 миллион гара... тэдэнэйнь 64 процентнь пол... скэ стачкануудта хабаадала... жэнги капиталис оронуудай хү... мэришэн анги экономическа ... социальна ехэ амжалтан... түйлажа, дэлхэйн революци... хүдэлөөнэй хүгжэлтын шухал... сэн болонхой.

Мүнөө үе сагта национал... сүлөөрэлгын хүдэлөөн ... революционно хүгжэлтын гол... хала хубинь болоо. Һүүлэй ... жэл соо национально-сүлөөр... революцинууд 50 гаран ор... та колониальна байгуулал... дые үгы хээ. Национально... рэлгын революцинуудай һур... сэн колониальна ёһо гурим... ман хаяжа, империализмын ба... лалтые ехээр һуларуулаа. Эр... национально-сүлөөрэлгын ... лөөн тухай хөөрэхэдөө, проп... дист хадаа бэеэ даанхай, эрх... лөөтэ байдалай түлөө импер... мда эсэргүүсэһэн арадай та... үшөө дүүрээгүй гэжэ шагн... таа ойлгуулжа үгэнэ.

Дэлхэйн бүмбэрсэгэй нилээ... хубидань социалис байгуула... батажаагүй байгаа һаа, импе... лизмын колониальна ёһо гур... һандаран унаха арганьшье үгы... гаа бшуу. Мүн өөрынгөө ээл... дэ колониальна ёһо гуримай ... даран уналга хадаа бүмбэрс... хэй дээрэ социализмын илал... гэлдэрөөр мандаха хэрэгтэй ... һална.

Ингэжэ «Манай үе сагай ... шэнжэ шанар ба дэлхэйн ко... нис хүдэлөөнэй үндэһэн шу... хараа шугам» гэһэн темын т... шын хоёр — «Мүнөө үе сагай о... илгаата шэнжэ шанар» ба «Мү... үеын революционно агууехэ ... нүүд гэһэн асуудалнуудые ... нагшадтаа хөөрэжэ үгөөд, асуу... нуудтань харюусаад, түрүү... хэшээлые пропагандист дүү... байна. Тус темын һүүлшын ... асуудалнуудынь удаадахи хэ... дээ хэлсэгдэхэ юм.

Б. ДОНДОКО...

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной октябриин 14.

НАУКА, ТЕХНИКЫНГЭЭ ШЭНЭ ИЛАЛТААР ОМОГОРХОНОБДИ!

«Восход» гэжэ замбуулинай онгосын экипажда

КОМАРОВ Владимир Михайловичта
ФЕОКТИСТОВ Константин Петровичто
ЕГОРОВ Борис Борисовичта

Хүндэтэ ханинар!

Замбуулинии мэдэлдээ оруулжа байгаа алдарта хүнүүд одо мүшэдэй хоорондохи захагүй уужам эрэлхэг зоригтойгоор шэнжэлэгшэд, таанай хорин хоёр миллион комсомолшуудай Совет ороной бүхы залуушуул халуунаар амаршална! «Восход» гэжэ замбуулинай гурбан хүнтэй онгосо дэлхэй дээрэ анха түрүүн дэгдэжэ, хүхэ номин дайда дээгүүр зуралзан ябана. Энэ шэдитэ онгосын совет хүнэй сэсэн ухаагаар бүтээгдэһэндэ, тэрэнэй экипаж — Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров гэгшэдэй — Совет ороной хүбүүд, парти болон комсомолой хүмүүжүүлһэн хүнүүд байһандань манай Эхэ ороной хүбүүд, басагад ехэ золтой, заха хизааргүй омогорхолтон.

Танай экипажай ниидэлгэ замбуулинии шэнжэлгын гайхамшаг түүхэдэ энэнэй урда тээ үзэгдөөгүй, шэнэ хуудаһа нээбэ. Таанадай баатаршалга Советүүдэй ороной һүр жабхаланг, социалис байгуулалтын заха хизааргүй ехэ арга боломжые, манай хүнүүдэй һайн һайхан оюун бодолтой байһые эли тодоор, этигэмэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэн харуулна. Эдир бодолтон, романтигуудынай таанадһаа жэшээ абажа, Эхэ орондоо, Коммунис партидаа заха хизааргүй үнэн байхаар, коммунизмын илалтын аша туһада баатар габьяа гаргахаар бэлэн байжа һураха болоно.

Таанадай золтой һайнаар ниидэжэ, хараалһан программаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Газар дэлхэйдээ амгалан мэндэ бусахыетнай ленинскэ комсомолой Центральна Комитет шэн габьяата ниидэлгынтнай хойноһоо сэдьхэлээ долгисон хаража байһан бүхы совет залуушуулай үмэнэһөө, олон миллион хүбүүд болон басагадай үмэнэһөө хүсэнэ.

Манай Эхэ ороной Улаан тугые замбуулин юртэмсын захагүй дайда соогуур илалта түгэс хиисхэн дабшаха, Коммунис партиин, комсомолой, манай бүхы арадай ехэ найдабарие нэрэтэй солотойгоор харюулха байһандатнай этигэнэбди.

Түрэл, Совет Газар дээрэ уулзатараа баяртай!

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Центральна Комитет.

Үшөө нэгэ гайхамшагта туйлалта

Совет наукымнай үшөө нэгэ гайхамшагта туйлалта тухай мэдээсэл радиогоор дамжуулхые дуулаһан манай халаанай хүдэлмэришэдтэ баяр баясхалан түрүүлбэ.

Энэ ехэ баяр баясхаланта үдэр алдарта Октябриимнай 47 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхээ байһан үетэй тохёолдобо. Бидэнэр иимэ гайхамшаг ушаралтай. дашарамдуулан үйлэдбэриин амжалтаар тэрэнии тэмдэглэхэ байнабди. Арад зонойнгоо хэрэглэмжэ үргэнөөр хангаха хэрэгтэ бидэнэрэй хубита ехэ. һайн шанартай эд бүд элбэгээр нэхэн гаргаха хэрэгтэ фабрикымнай сэмбэ нэхэгшэд бүтээмжэ ехэтэйгээр ажаллахын хойноһоо эрмэлзэн тэмсэнэ.

Манай халаан үнгэрэгшэ һарада түсэбөө нилээд үлүүбшэлээ. Гаргаһан продукциимнай шанар түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо дээгүүр сэгнэгдэв. Коммунис ажалай коллективэй зэргэдэ хүдэлжэ байһан халаанаймнай хүдэлмэришэд булта хэниинь хэн гэшэгүй нэгэн хүн шэнгеэр ажаллана. Тэдэнэй тоодо аппаратчица Людмила Емонакова, утаһа зэрэгшэд Валентина Видутова, Фаина Кузнецова болон бусад ороно. Мүн Люба Баландия, Валентина Малафеева гэгшэд үйлэдбэриимнай замай залууршад. Эдэнэртэ иимэ нэрэ зэргэ һаяхан олгогдоо.

Летчик-космонавтнарта алдар соло! Ашаг үрэ ехэтэй ниидэлгэ хэжэ, амжалтатайгаар бусахыетнай хүсэнэб.

У. ЗАИЦЕВА,
Улаан-Үдын сэмбын фабрикын аппаратно-зэрэлгын цехэй халаанай начальник.

Хүнэй ухаан хүсэтэй

Гүрэнэй шангай лауреат. «Серп и Молот» заводой булад хайлуулагша **Николай Чесноков** ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хэлэбэ:

— Агууехэ Октябриин ойн баярай ажалай вахтада манай бригадын жагсаад байһан үедэнь ТАСС-ай энэ баясхаланта мэдээсэл дамжуулагдаа. Космонавтнарай шэнэ ниидэлгэнь хүнэй ухаан бодолой хүгжэн мандажа байһанай гэршэ гэжэ сэгнэнэбди. Энэмнай гансашье эрдэмтэд. инженернүүдэй бэшэ, мүн Советскэ Союзай алдарта хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдэй илалта болоһоно.

Совет ороной шэнэ илалта

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ТҮРҮҮШЫН... гэһэн үгэнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ удаа дараалан холо дуулдажа байдаг болонхой. Мүнөөдэр иимэ үгэнүүд баһал зэдэлбэ.

«Восход» гэжэ гурбан һууритай, замбуулинай онгосын Советскэ Союзда амжалтатайгаар табигдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлэй радиогоор дамжуулагдахада, сэдьхэлни ехээр долгисоо. Энэ хадаа манай эрдэм, техникын хүсэн түгэлдэр хүгжэлтые гэршэлһэн шэнэ баримта болоно.

Советэй эли шэдитэ онгосо бүтээһэн манай сууta эрдэмтэд, инженернүүд болон хүдэлмэришэдые үнэн зүрхэнһөө амаршална б. Эрэлхэг зоригто космонавтнар Владимир Михайлович Комаровой, Константин Петрович Феоктистовай, Борис Борисович Егоровой урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэжэ, түрэл Совет дайдадаа амгалан мэндэ бусахыень хүсэнэб.

В. А. РАДУС-ЗЕНЬКОВИЧ,
1898 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

Сибириин эрдэмтэд амаршална

НОВОСИБИРСК, октябриин 12. (ТАСС). «Восход» онгосын табигдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые Московско радиогой дамжуулха үеэр СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Президиумэй суглаан Академгородогто болоно байба. Замбуулинии шэнжэлгын талаар Советскэ Союзай туйлаһан шэнэ амжалта тухай мэдээсэлые эрдэмтэд угаа ехэ баяртайгаар угтаа.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, Сибирьтэхи эрдэм ухаанай центрэй хүтэлбэрилэгшэ, академик **М. А. Лаврентьев** иигэжэ мэдүүлбэ:

— Замбуулинай шэнэ онгосо бүтээлгэдэ, тэрээние амжалтатайгаар табилгада хабаадаһан совет конструкторнуудай, инженернүүдэй, хүдэлмэришэдэй баатаршалга Сибириин эрдэмтэдые баясуулна. Замбуулинай энэ ниидэлгэдэ манай коллег—эрдэмтын анха түрүүшынхеэ хабаадаһаниинь бидэндэ, Сибириин эрдэмтэдтэ илангаяа аятай байна.

Фашис эзэмдэлгэһээ
Украинын сүлөөлэгдэһөөр
20 жэлэй ой гүйсэбэ

ХОРИН ЖЭЛЭЙ ХУГАСАА СОО

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлшын наяраан Украинын газар дээрэ хорин жэлэй саана, 1944 оной октябриин 14-дэ замхаа бэлэй. Гитлеровскэ булимтарагшадай һүйдхэһэн, дээрмэдэһэн хотонууд болон тосхонуудые һэргээн бодхоохын тула айхабтар ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха шухала болоо.

Хүгжэлтэ, дэбжэлтын хорин жэлэй зам тухай асуудалаар Украинын Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, алдарта партизан, полководец, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Сидор Артемьевич Ковпактай АПН-эй корреспондент хөөрэлдэһэн байна. Тэрэнь эндэ тунхаглагдаба.

— Гитлеровскэ эзэмдэлгын жэлнүүдтэ фронтын саанахи партизан отрядуудые командалан, дайсанда эсэргүү тэмсэл эмхидхэлсээ һэм,— С. Ковпак хөөрөөгөө эхилбэ.— Манай отряд анхан 13 совет патриодһаа бүридөө бэлэй. Тэрэмнай хэмжээгүй партизан хэдэн отрядуудые нэгэдхээд, гитлеровецүүдэй ехэ хүсэнүүдые айлтан һүрдүүлдэг, аймшагтай хүсэн болоһон юм. һанхан дайсан һүйдхэгдэбэшье, дайсанай хашалаа үгөөгүй Украинын газар дайсан булимтарагшадай хүл доро бадаржа байгаа һэн.

Украинын арад зон гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн. Совет Союзай бүхы арадуудтай хамтаран зоригтойгоор тэмсээ. Тиихэ нүхэр Н. С. Хрущевой ударидажа байһан Украинын Коммунис партиин Центральна Комитет тэрэ тэмсэлые эмхидхэһэн, толгойлһон юм. Манай түрүүшын үдэрһөө республикын коммунистнүүдэй хахадһаа олониинь, миллион үлүүтэй комсомолшууд дайлалдажа байгаа армиин зэргэдэ жагсаа бэлэй. Бүхы республика дотор 883 партизан отрядуудые усадхаха 1700 гаран бүлэг, партиин подпольно 23 обком, подпольно 685 горком ба райком, подпольно 4316 партийна ячейкэ болон комсомолой эмхинүүд тогтоһон байгаа. Тухайлан багсаагдаһан мэдээнэй ёһоор, фашис булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ манай республикын 1 миллион 933 мянган партизан, подпольщигууд, тэдэнтэй хубитэй туһалагшад, нюуса хангагшад, листовконуудые тарааһад, холбоо эмхидхэгшэд, тагнуулшад хабаадаһан байна. Украинын КП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Н. С. Хрущев, М. А. Бурмистенко, Д. С. Коротченко партизан отрядуудые, подпольно партийна организацинуудые эмхидхэн байгуулалсадаг һэн.

Сумской областьдохи манай партизан отрядуудай соединенидэ украинецүүдтай хамта 42 үндэһэ яһатан: ородууд, грузинууд, белорусууд, узбегууд, казагууд, яхадууд, чукчинууд болон нэгэ немец тэмсэлсэһэн байгаа. Улаан Армиин дайсанаа бута сохиходонь, түрэл газар дайдаяа сүлөөлхэдэнь туһаладаг байгаабди.

Чехословак корпус, румынска дивизи совет сэрэгшэдтэй эм эмээ зэрэлдүүлэн ябажа, Украинын газар дээрэ фашис булимтарагшадые үйдэлдэлсэдэг байһан.

Алдарта Совет Армимнай дайсанаа һамна сохижо, тэдэ һүрэг дээрмэшэдые Украинын нангин газар дээрэһээ намнаа һэн.

Фашис булимтарагшадай намнагдаһанай һүүлээр аймшагтай һандаралай мүр сараа үлэһэн байгаа. 714 город болон поселогууд, 28 мянган тосхон һандаргагдаһан юм. Гитлеровецүүд 16 мянга 500 предприяти, 400 шахта, 670 хүүргые бута зада сохиһон юм.

Хамта дээрээ 285 миллиард түхэригэй (дайнай урда тээхи сэнгээр) гарза хохидол ушаруулаа һэн.

— Ондоо гэмтэл хохидолые ямар мүнгөөр, ямар үнэтэ зүйлөөр харюулалтай гээшэб?!—гэжэ Ковпак сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр ажаглаба. Бүхэтэр болоһон нэгэ хүгшэн үсэгэлдэр намтай уулзахаяа ерээ. Тэрэнэй нүхэрынь, хоёр хүбүүниинь фронт дээрэ хосорһон, үбгэн эсэгыень дайсад буудажа алаһан, басагыень Германи хүдэр намнажа абаашаһан юм, тэрэнээ дахин хараагүй. Иимэ үй гашуудалые юугээр харюулалтай гээшэб!

Фронтнууд дээрэ гээлтэ хохидол үзэхэһөө гадна, Украинымнай хэдэн миллион эрэшүүл, эхэнэрнүүд, үбгэд, үхибүүд ами наһаяа алдаһан байна. Тэдэнии түрмэ шорондо, концлагерьнуудта тамалан зобооһон, бусахагүй каторгада ябуулһан юумэл.

Тиигэбэшье бидэ илаабди. Ажаһуухын, зохёон байгуулхын, ухаалан найруулхын тулада, хүн зоной нюдэдэйнь дахинаа баярай галаар ялабхихын тула илаабди!...

Республикын территори дээрэ байлдаануудай үшөөл болоо бай хада, Совет Украинын Коммунис парти ба правительство һэргээн бодхоолтын түсэбүүдые зохёогоо бэлэй. Эдэ түсэбүүдээ бэелүүлгэдэмнай ородууд ба узбегууд, армянууд болон казагууд,—Совет ороной бүхы арадууд туһалаа.

Заводуудай дэлбэ сохигдоһон корпусуудые, Днепрогэсэй бута зада һурэһэн хаалтые, хотонууд болон тосхонуудай һандархай гэр байрануудые харагша һэм. Тиигэхэтээ хамта ондоошье юумэнүүдые харадаг байгааб.

Донецкдэхи һэргээн бодхоогдоһон металлургическа заводой турбинна зал сооxи дурасхаалай самбарые намда харуулаа бэлэй. Тэндэ һаяхан тодхогдоһон тэрэ генератор Ленинградай «Электросила» заводто бүтээгдээ гэжэ бэщэгдэнхэй байгаа һэн. Ленинградайхид бүһэлэгдэһэн городтоо, табахан километрэй хараанда фронтын нэжэгэнэжэ байха үедэ, тэрэ турбогенераторые бүтээһэн юм.

Совет арадуудай хани барисаата, аха дүүгэй бүлэ дотор ажаһуудаг украинецүүдай ямар ехэ зол хубитай байһыень энэ баримта элирхэйлэн гэршэлнэ. Украинын Республикые һэргээн хүгжөөхэ хэрэг бүхы совет арадуудай бүгэдэ ниитын анхарал татаа. Манайда элдэб түхеэрэлтэ, материал, станок, бүлүүр, машина, цемент, тэрэшэлэн хүдэлмэрилэгшэд дуталдадаг байһан. Теэд энэ бүгэдые өөһэдынгөөл аха дүүнэрһээ абаа һэмди.

Тэрэ үеэр би Украина соогуураа ходо ябадаг байгааб. Тиихэдээ Россин Федерациин, Казахстанай. Грузиин, Узбекистанай ажалшадһаа гэжэ бэшэгдэһэн амаршалгын гаршагуудтай составуудай үдэртөөшье, һүниндөөшье манай түмэр харгынуудаар таһалгаряагүй дабшахыень харагша һэм. Тэдэ составууд станогуудые, зэр зэмсэгүүдые, модо, трактор, лабораториин хэрэгсэл, эдеэ хоолой зүйл, мал, хирпиисэ гэхэ мэтэ һэргээн бодхоолгодо шухала бүхы юумэ Украинада асардаг байһан юм.

Украинамнай Совет ороной түгэлдэр хүсэндэ түшэглэн, бүхы совет арадуудай хани ёһоной дэмжэлгэ ба туһаламжын ашаар, дайнай хүндэ хойшолонгуудые богонихон болзор соо усадхан зайсуулжа, экономико болон соёл гэгээрэлээ хүгжөөлтын талаар асари ехэ амжалтануудые туйлаа.

Манай республика һүүлэй арбан жэл соо илангаяа ехэ амжалта туйлаһан байна. Энэ хугасаа дотор промышленностиин бүтээн гаргадаг продукци 2,7 дахин ехэ болоо, тэрэнэй бүридэл ба шанар нилээд һайжараа. Мүнөө энергетикэ, хими, электронико, машина бүтээлгэ гэхэ мэтын һалбаринуудта онсо анхарал хандуулагдана.

Республикамнай долоон жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь һүрагүй урид, амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Промышленна продукци бүтээн гаргалгын хэмжээн 5 жэл хахад соо 50-най орондо 56 процент нэмээ. Түсэбтэ долоон жэлэй табан жэлэй турша дотор 720 гаран томо предприяти ашаглалгада оруулагдаа. Энэл үе соо городой хүн зон 70 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра абаһан, хүдөө тосхонуудай 700 мянга гаран айл шэнэ байрануудаа толлоһон байна. Республика дотор олон һургуули, больница, хүүгэдэй саад болон ясли, клуб, санатори болон амаралтын гэрнүүд баригдаа.

һүүлэй арбан жэлэй туршада хүдөө тосхонуудаар гайхамшаг хубилалта болоо. Хэдэхэн гол дүнгүүдые дурдахамни. Жэл соо орооһо таряа ургуулан абалгын дүндүүр хэмжээн 1,3 дахин, саахарай свёклын—1,6 дахин нэмэһэн байна. Мяха хоёр дахин ехые, һү 3,5 дахин ехые бэлэдхэдэг болонхойбди. Үнгэрөөшэ арбан жэл соо тарияашадай мүнгэн олзо 4 дахин ехэ болоо. Энээн дээрэнь үшөө үндэр наһатай 2 миллион шахуу колхозниг уудай абаха пенсиие нэмээбэл бүри ехэ болохо. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэрие ашаг үрэ ехэтэй болгохо түсэбүүд бэелүүлэгдэжэ. тоггууритай баян ургаса абаха үндэһэ һуури бии болгогдожо, уһалагдадаг газарай талмай улам үргэдхэгдэжэ, минеральна үтэгжүүлгэ, бүртаг үбһэнтэй, элдэб хоротонтой тэмсэхэ химическэ зүйлнүүд улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоно байна. Селекционернүүднай баян ургаса үгэдэг сортын ургамалнуудые бии болгоно. Колхозно, совхозно үйлэдбэрие оньһожоруулгын хэрэг улам һайжаржа байнхай.

Украинамнай эгээн хүгжэнги промышленна үйлэдбэритэй түрүүшын арбан ороной тоодо ородог байһыень һануулхые хүсэнэб. Украина металл хайлуулгын хэмжээнэй талаар Европодо нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Түмэрэй рудатай, шэрэм болон булагдай, нүүрһэ малтан абалгын, элһэн саахар абалгын хүн бүхэндэ хүртэсөөр Украинын ССР США-гай урда оронхой. Манайхи өөрынгөө эд товарнуудые дэлхэйн 74 орондо худалдана. Өөрын промышленность бии болголгодонь олохон оронуудта туһалжа байнабди.

Республикамнай эрдэм һургуулиин, соёл болбосоролой талаар гайхамшаг амжалтануудые туйлаа. Жэшээлэн хэлэбэл, 10 мянган хүн бүхэндэ студентнэрэй хүртэсын талаар Англи, Франци ба Германиин Федеративна Республикые ахижа гаранхайбди. Украинадахи мянгаад хүн бүхэндэ ниитын нэгэ библиотекын хүртэдэг байхадань, харин США-да 82 мянган хүнэй 1 библиотекэ хүртэнэ.

Дайнай хойтохи жэлнүүдтэ украин арадай бүтээһэн ажал хэрэгэй габ дээрэхи дүнгүүд иимэл байна. Эдэмнай—бүхы совет арадай аха дүүгэй харилсаа холбооной агууехэ хүсэнэй, коммунизмын агууехэ сургаал бодолой, Ленинэй партиин сэсэн мэргэн һургаалай илан мандажа байһанай гэршэ жэшээ болоно.

(АПН).

КИЕВ. Крещатик гудамжа.

ДЭЛХЭЙН НАУКЫН ТҮҮХЭДЭ ШЭНЭ ХУУДАҺАН НЭЭГДЭБЭ

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

РИМ, октябриин 12. (ТАСС). «Совет гурбан космонавт замбуулинай онгосодо һуужа, дэлхэйе тойрон ниидэнэ»—гэһэн мэдээсэлые АНСА-гай информационно нютагай агентство Италиин бүхы газетэнүүдтэ дамжуулаа.

Италиин радио юрын дамжуулганууда болюулаад, замбуулинай дайда руу хүнүүдэй табигдаһан тухай мэдээсэлые тэрэ дары соносхоһон байна.

КОПЕНГАГЕН, октябриин 12, ТАСС-ай корреспондент Ю. Киселев иигэжэ дамжуулна:

Гурбан хүнэй һууритай «Восход» гэжэ совет олон онгосын дэлхэйе тойрон дабшаха замдань амжалтатайгаар табиһан тухай мэдээсэл Данида сахилгаан түргөөр тараа. Дэлхэйе тойрон дабшадаг олон онгосонуудые алаглан хараха станциин директор Асгер Лундбак ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэхэдээ олон онгосые табилга Советскэ Союзай гайхамшагта туйлалта гээшэ гэжэ тэмдэглэһэн байна.

ТОКИО, октябриин 12. (ТАСС). «Восход» гэжэ онгосын табигдаһан тухай мэдээсэлэй Токиодо абтаһанай һүүлээр хэдэхэн минутын үнгэрөөгүй байхада «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын табигдаһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые Японой Киодо Цусин гэжэ информационно ехэ агентство яаралтайгаар дамжуулаа. Ехэ дамжуулга хэдэг Японой корпораци олимпиадын наадан тухай дамжуулганууде болюуламсаараа, замбуулинай дайдые ашаглаха талаар СССР-эй шэнэ амжалта туйлаһан тухайнь мэдээсэв.

БУХАРЕСТ, октябриин 12, ТАСС-ай корреспондент Ф. Жариков иигэжэ дамжуулна:

В. М. Комаров, К. П. Феоктистов, Б. Б. Егоров гэгшэдһээ бүридэһэн экипажтай «Восход» гэжэ замбуулинай онгосые СССР-эй табиһан тухай мэдээсэл Румыниин ниислэл хотодо, бүхы орон соогуурнь сахилгаан түргөөр тараа.

«Восход» онгосын табигдаһан тухай мэдээсэл хэдэхэн сагай үнгэрөөд байхада дахинаа радиогоор дамжуулагдаа.

БЕРЛИН, октябриин 12. (ТАСС). — Ехэл һонин байна! Совет арадые халуунаар амаршалнаб. Совет эрдэмтэдэй шэнэ амжалтаарнь баясанабди,—гэжэ наукануудай немецкэ академиин физико-техническэ институдай директор (ГДР) профессор Ромпе ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ.

Олон һууритай замбуулинай онгосые Советскэ Союзай табиһан ушар замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ шэнэ ехэ амжалта туйлаһыень гэршэлэн харуулна,—гэжэ эрдэмтэ заагаа.

СОФИ, октябриин 12. (ТАСС). Замбуулинай дайдые шэнжэлгэдээ Советскэ Союзай гайхамшагта шэнэ амжалта туйлаһан тухай—бортдоо гурбан космонавттай «Восход» гэжэ замбуулинай онгосо табиһан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые Болгариин радиостанцинууд ехэ яаралтайгаар. юрын дамжуулганууде болюулан мэдээсэв.

ВАРШАВА, октябриин 12. ТАСС-ай корреспондент В. Кузнецов иигэжэ дамжуулба:

Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гай секретарь Юзеф Тейхма танай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдүүлээ: совет хүнүүд үзэгдөө дуулдаагүй научно-техническэ амжалта туйлаба. Булэг шэнэ ниидэлгэ замбуулинай дайдые шэнжэлгэдээ, хүниие һарада буулгаха ажал түргэдхэлгэдөө саашанхи амжалта туйлаһан тухайнь гэршэлнэ.

ВЕНЭ, октябриин 12. (ТАСС). Нютагай радио дамжуулгануудые болюуламсаараа «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын табигдаһан тухай мэдээсэл соносхоо.

ХЕЛЬСИНКИ, октябриин 12. (ТАСС). Бортдоо гурбан космонавттай «Восход» гэжэ замбуулинай онгосын табигдаһан тухай мэдээсэлые Советскэ Союзһаа абаһан дарыдаа Финскэ телеграфна бюро финскэ бүхы газетэнүүдтэ. тэрэшэлэн радио, телефонуудта дары хүргэһэн байна.

ПАРИЖ, октябриин 12. (ТАСС). «Восход» гэжэ замбуулинай совет онгосын табигдаһан ушар Францийн хүн зониие тон ехээр һонирхуулна. Франс Пресс агентство һүүлэй часуудта хэһэн дамжуулганууд айнгаа 90 процентые Москваһаа абаһан мэдээсэлнүүдээр дүүргэһэн байна. Радио энэ мэдээсэлые шагнагшадтаа саг үргэлжэ дуулгажа байхын тула һүүлшын һонинуудые дуулгаха түсэхай дамжуулганууде эмхидхээ. Радио, Франс Пресс агентство онгосо тухай мэдээнүүд болон техническэ тобшолонуудые космонавтнуудай биографи дамжуулна. Бортдоо хоёр космонавттай онгосые америкынхид табихаар һаял бэлдэжэ байхадань бортдоо гурбан космонавттай онгосые Советскэ Союз табиба гэжэ Москвада байдаг Франциин радиогой корреспондент онсолон тэмдэглээ.

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 12. (ТАСС). Бортдоо гурбан космонавттай замбуулинай совет онгосын табигдаһан ушар Холбоото Штадуудта ехээр һонирхогдон угтагдаа. Совет онгосо — замбуулинай дайда руу нэгэ хүнһөө дээшэ ашаа абажа гараһан эгээл түрүүшын замбуулинай онгосо мүн гэжэ Американ информационно агентствэнүүд Москваһаа абаһан мэдээсэлнүүд соогоо тэмдэглэнэ. Совет онгосые табилга Америкын хараалһан «Джеминай» проектые уридшалба, тэрэ проектын ёһоор, онгосын бортдо хоёр хүниие һуулгахаар хараалагдаһан байгаа гэжэ ЮПИ агентство онсолон тэмдэглэнэ.

Агентствын хэлэһэнэй ёһоор, дурсагдаһан проекттэй зохилдуулан тэрэ онгосые байгша оной һүүл багта, харин хожомынь ерэхэ жэлэй февраль һараһаа нааша бэшэ замбуулинай дайда руу табихаар хараалагдаһан байгаа.

Информационно агентствэнүүд, радио совет космонавтнуудай биографинуудые дамжуулхадаа тэдээнэй бэень һайн гэжэ тэмдэглэнэ.

Олимпиин геройнуудта—алтан медальнууд

XVIII
Олимпиин НААДАН

Алексей Иванович ВАХОНИН. Галина ПРОЗУМЕНЩИКОВА. Светлана БАБАНИНА.

МОСКВАДАШЬЕ, ТОКИОДОШЬЕ—ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ТОКИО, октябриин 12. (ТАСС-ай тусхай корр.). Москвадашье, Токиодошье совет хүнүүд түрүүлэн ябана!

«Сагаалдэр, би алтан медаль абаад байхадаа хэзээдэшье иигэжэ баясахагүйб гэжэ һанаһан байгааб,— гэжэ олимпиадын түрүүшын чемпион Донбассай шахтер Алексей Вахонин ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ.— Харин мүнөөдэр замбуулинай дайдые совет хүнүүдэй ашаглаха талаар шэнэ амжалта туйлаһан тухайнь дуулахадаа бүри ехээр баясааб!»

Мүнөө үедэ Токиодо арбан нэгэн зүйлэй спортоор мүрысөөнүүд боложо үргэлжэлһөөр. Сагаминаа тохойн уһанай нюрган дээгүүр сагаан далитай яхтанууд нүүлдэжэ бэлдэнэ.

Мүнөөдэр үшөө хэдэн хүнүүдтэ алтан медаль барюулагдаа. Севастополиин һурагша Галина Прозуменщикова совет тамарагшадай дундаһаа эгээн түрүүлэн олимпиадын алтан медальда хүртэбэ. Энэ басаган 200 метртэ брассаар тамархадаа шалгараа. Ташкентһээ ерэһэн Светлана Бабанина тамаралгын һүүлшын мүрысөөндэ хабаадахадаа бронзын медальда хүртөө.

Хүнгэншэг бэетэй японой штангист И. Миякэ алтан медальда хүртэбэ. Манай атледүүд иимэ бэетэйшүүлэй дунда мүрысөөгүй.

Немец спортсмен-эхэнэр Ингрид Энгель-Кремер трамплинһаа уһа руу һүрэхэдөө Римдэ мүрысэһэндөөл адли алтан медаль абаа. Манай эхэнэрнүүд Т. Федосова, Е. Анохина гэгшэд 5-дахи, 6-дахи һууринуудые эзэлбэ.

100 метртэ түгэсхэлэй тамаралгын болоходо Дон Шолландер (США) ахижа гараа.

Совет ватерполистнууд Германиин нэгэдэмэл командатай наадахадаа 3:2 тоотойгоор шүүгээ. Манай волейболистнууд гурбан парти боложо наадахадаа Урда Корейн командые шүүһэн байна. Яхтсменүүдэй дунда түрүүшын мүрысөөнэй болоходо Олимпиадын чемпион Т. Пинегин совет яхтсменүүдэй дундаһаа онсо шалгаржа, гурбадахи һууридa ерээ.

Академическэ һэлюурдэлгээр хоёр үдэрэй турша соо мүрысөөнэй болоходо манай 4 онгосо түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха болоо. В. Иванов мүрысөөндэ муу бэшээр һэлюурдэжэ, түрүү һууриин түлөө тэмсэхэ эрхэтэй болоо.

ОЛИМПИАДЫН ТҮРҮҮШЫН ЧЕМПИОН

Манай гүрэнэй гимн олимпиада дээрэ эгээл түрүүлэн соностоо, Ростовско областиин Шахта гэжэ хотодо ажаһуудаг 29-тэй слесарь Алексей Вахонинoй илажа гараһанайнь хүндэлэлдэ гимнын аялга зэдэлһэн байгаа. Энэ спортсмен Токиодо эмхидхэгдэһэн олимпиадын зунай XVIII наадануудта эгээн түрүүлэн чемпион болоһон байна. Алексей Вахонин мүн нэгэн доро дэлхэйн рекорд туйлаа.

Алексей Вахонин энэ жэлдэ орон соогоо дүрбэдэхеэ чемпион боложо, олимпиадада хабаадаха СССР-эй командада оролсоод, Токиодошье нүхэдэйнгөө этигэл найдабари харюулаа.

А. Вахонин «Труд» бүлгэмэй спортсмен юм. Энэ хүн гурбан хүбүүтэй, тэрэ хүбүүдынь эсэгэдээл адли баатарнууд боложо магадгүй.

ОЛИМПИАДЫН ГЕРОЙДО ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

ТОКИО, октябриин 12, (ТАСС-ай тусхай корр.). XVIII олимпиадын түрүүшын чемпион—Ростовско областиин шахтер А. Вахониндо СССР-эй спортын габьяата мастер гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо, энэ хүниие «гайхамшагта штангист» гэжэ Японой газетэнүүд нэрлэнэ. «Спортивна элитэ ехэ туйлалтануудай түлөө» медаляар тэрэ шагнагдаа.

Монгол-совет хани барисаанай һарада

МАЛГАЙТАЙ ШОНО

(РАССКАЗ)

Ч. ЛОДОЙ-ДАМБА

Заха хизааргүй үргэн талын дундуур сайбар боро эмээл моритой хүн табгайн абяа зэдэлгэн ябаба. Арбан табанай дүүрэн һара тэрэниие тойроо оршон дайдые ялагар гэрэлээрээ тухеонэ. Түрэл буусаяа зорижо ябаа тэрэ хүнэй нюурые намарай хүйтэн һалхин угтан хайрана.

Энэ дурасхаалта үдэр малшан Дамдин сомоной захиргаанай газарһаа бусажа ябаа бэлэй. һалхинһаа боложо нюдэнһөө уһанай гоожоошье һаа, хирэ хирэ аршан, тэрэ талын дундуур шургаа зүргэ харгыгаа хёрхоор, алдангүй гэтэхые оролдоно. Гэнтэ тэрэнэй нюдэндэ ямаршьеб борботор юумэн торсолдоходол гээд, саашаа гүйн далда орохые эрмэлзэбэ. Тиихэдэнь энэ шоно гэжэ Дамдин гансата ойлгоодхибо. Шонын үнэр абаһан мориниинь зангаа хубилган, доронь һалганахадал гэбэ, зүгөөр эзэнэйнгээ ташуурай танил эшхэрээ соносходоо, зориг орожо, шубуун шэнги шуумар түргөөр арьяатанай шэглэн зугадаһан зүг тээшэ гүйжэрхибэ. Удангүй Дамдин шоноёо ахижа эхилбэ. Улам бүри дүтэлжэ ерэхэдээ, ташуураа далгашуулан, шоные орёолгожорхихо гэбэ, теэд тэрэ утаа ехээр залд гэжэ, ара нюргандань хүйтэн хүлһэнэй бии болохые мэдэрбэ. Ушар юуб гэхэдэ, шонын тархида үндэр тэгшын шобогор монгол малгай углаатай байгаа бшуу.

Тиихэдэнь Дамдин тансата мориёо зүг татан байлгажархиба. Гушан жэл соо алтан дэлхэйдэ ажаһуугаашье һаа, хүнэй малгай үмдэһэн шоные тэрэ хаража үзөөгүй һэн.

«Ямар муухай ёрото юумэ хараба гээшэбиб», —гэжэ агшан зуура юугээшье хэхээ ойлгохоёо болёод байба. Энэ һаналда эзэлэгдэнги галгюулһаар буусаяа хүрэжэ ерээд, хүлһэн болошоһон эмээл тохом хоёрыень үгэ дуугүйгөөр моринһоо абаба. Гэртээшье ороод байхадаа, тэрэ харагша шоно тухайгаа һамгандаа, үхибүүдтээ шиидшье гэжэ хэлэбэгүй. Айлгаһанай үлүү ха юм. Унтаридаашье ороходоо, тэрэ хараһан шоноёо һанал бодолһоо зайсуулжа ядаба. Үргэһэнииньшье хүрэбэгүй. Арай гэжэ дурд гэхэдэнь, үнөөхил шононь элдэб торгон малгайнуудые, мүн түмэршье малгай үмдэнхэй бии болоод Дамдинда амар заяа үзүүлбэгүй. Заримдаа тэрэнь шүдэеэ ирзайлгана. Дамдин яажашье унтажа ядаба.

Үглөөгүүр хара эртэ бодоод, сайгаашье уужа хүшхэрөөгүй байтарнь, хүршэ Аймарынь ерэбэ. Мэндээшье мэдүүлэнгүй:

— Дамдин! — гэжэ эхилбэ.—Этигэхэ гээшэ гүш, али үгы гү? Бишни нэгэ юрэ бусын юумэ энэ үглөөгүүр хотонойнгоо газаа хараалби.

«Энэ хүршэмни баһа малгайтай шоно хараа гээшэ гү?»—гэжэ шэбшэн, зүрхөө хүдэлгэнгеэр Дамдин асууба:

— Юу хараа гээшэбши?

Аймарай нюдэд айһанһаа бэлтэлзэжэ байбад. Духаяа уршылган, тэрэ сүхэрэнгеэр шэбэнэбэ:

— Бишни малгайтай шоно хараабши.

Энэ мэдээ дуулахадаа, Дамдинай һамган, үхибүүдынь ехэл гайхалдаба.

— Аймар, ши худалаар хэлэнэгүй аабзаш?— гэжэ Дамдинай һамган Сэсэг энеэн асууба.

— Ама алданаб, эдэ хоёр нюдөөрөө хараааб, — гэжэ Аймар шахаа тангаригаа үгэбэ.

Дамдин дуугай байһанаа:

— Бишье тэрэ шоные үсэгэлдэр һүни золгооб, —гэжэ баталба.—Юрэл шоно гэжэ һанаад эрьюулбэ гээшэб, зүгөөр дүтэлэн ерэхэдээ, тэрэ Аймарай хэлэгшэ малгай тархи дээрэнь обёоржорхёод, залд гэһэндээ намнахаяашье болишооб.

— Ямар ёро муута юумэн гээшэб, гай тодхорой эзэн ябаа бэшэ юм гү?—гэжэ Сэсэг һанаагаа зобожо эхилбэ.

Энэ үедэ үүдэн абяатайгаар нээгдэжэ, Дамдинай отхон дүү Хэтрүдоржи оробо. Тэрэ урда Гобиин талануудаар нүүн ябадаг аад, үсэгэлдэр һүни ахатаяа золгохо гэжэ ерэһэн байгаа бшуу.

— Сайнууд байна,—гэжэ хэлэхэ зуураа, гансата шэг шарайгаа хубилгаба. — Энэ үглөөгүүр хүн болоһоор түрүүшынхеэ малгайтай шоно харабалби. Тэрэ малгайнь угаа шорогор ута, тэрэнэйнь хоёр хажуугаар ямаршьеб бүдэй таһардаһанууд хиисэжэ ябаа.

— Ямар тиимэ бүдэй таһардаһан гээшэб? — гэжэ Аймар һонирхобо.

— Юрэдөөл хоёр уялаашуу юумэн лэ даа,— гэжэ Хэтрүдоржи тодорхойлбо.

— Тэрэ харагшатнай шоно бэшэл даа,—Сэсэг дахин оролсобо.

— Шононшье шонол даа, теэд малгайтай ябаашань ямар жэгтэй юм,—гэжэ Дамдин һамгандаа хандаба.

— Малгайгүй һаань, шоно гү, али бэшэ гү гэжэ юун һэжэг түрэбэ гээшэб,—гэжэ Аймар нэмэлсэбэ.

Нэгэ бишыхан абяагүй һууһанайнгаа һүүлээр Дамдин дүүһээ:

— Тэрэ шоно шамһаа хэр холо зайда ябаа һэм?—гэжэ асууба.

— Хоёр зуугаад лэ алхам тухай болохо һэн.

— Ши, Хэтрүдоржи, хэр айгаабши?—гэжэ Аймар асууба.

— Аягүй байгаа даа, — гэжэ тэрэнь сэхэ урууһь хэлэбэ.

— Тэрэ шоные бултааран намнажа һүнөөгөө һаамнай, яаха юм?—гэжэ Дамдин дурадхаба.

— Үгы даа, үрэ гарахагүй, тэрэш шоно бэшэ, ёһотойл ороолон шүдхэр байгаа ха,—гэжэ Аймар айнгяар дуугарба. — Алажа болохогүй даа.

— Мартаад байналби,— тэрэ малгайдань нэгэ улаан залаа бии һэн гээшэ ха,— гэжэ сай уужа эхилхэ зуураа Хэтрүдоржи нэмэбэ.

— Минии харахада, аманһаань хүхэ дүлэн бааяжа байхадал гээ һэн,— гэжэ Аймар баһа оролсобо.

— Зүб, зүб, миниишье харахада, хүхэ дүлэнэй хажуугаар улаан гал сасараа һэн,—гэжэ Хэтрүдоржи Аймарые дэмжэбэ.

Дамдинай бүлынхин тэдэнэй хөөрөө шагнаха зуураа, айһандаа шэшэрэлдэн шахуу һуубад. Гэрэй эзэн нүгөөдэ хоёройнгоо хөөрөө шагнажа шагнажа:

— Энэ шоно тухайгаа Галдан үбгэнһөө һураа һаамнай, нэгэ тулхаваатай юумэ айлдажа болохо бэшэ гү?— гээд тэдэнээ ээлжээгээр хараад һууба.

Аймар зүбшөөбэ. Моридоо эмээллээд, тэдэ хоёр Галданай тээшэ гүйлгэлдэбэд. Зуурандань тэдэниие үшөө нэгэ хүршэнь—Сусэгжав хүсэбэ. Моринойнгоо жолоо татаха зуураа, сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр хөөрэжэ эхилбэ.

— Хүршэнэрни, битнай энэ үглөөгүүр нэгэ юрэ бусын шоно хараалб. Тархи дээрэнь үндэр гэгшын монгол малгай табяатай, тиингээд өөрөө хойто хоёр хүл дээрээ бодоод, хирэ хирэ хүн шэнгеэр холо уруу хараад байха юм. Иимэ шоные, бурхан зайлуул, би хэзээшье хаража үзөөгүй һэм. Чогдон габжала хэлэхэдэм, тэрэм хараһан шоношни хада уулын эзэн хубилгаан болоод ябана тээшэ гээ. Амиды дээрэ Хангайнгаа уулануудта үргэл үргэхэ болоо хабли даа.

— Габжа ламамнай хадын эзэн хубилгаан болоод ябана гээ гэнэ гүт?—гэжэ Аймар дабтан асууба.

— Мүнхэ үндэр Хангаймнай эзэн гэжэл айлдаа,—гээд, Сусэгжав айнгяар баталан дуугарба.

Дамдин Аймар хоёр үнэн зүрхэнһөө айһандаа юушье дуугаржа шадахаяа болишоод байбад. Удангүй түрбүүлэн хамтараад, Галдан үбгэнэй тээшэ табилуулбад.

Галдан үбгэн жара тухай наһанай, айл хотондоо хүндэтэй хүн һэн, гадна тэрэнэй агнууша хабые баран мэдэхэ бэлэй. Дахасалдан ороһон гурбан Галдан үбгэнэй элүүр энхые мэдээд, дэлгээтэй ангай арһан дээгүүр һуубад. Галданай басагад халуун сай урда урдань табинад. Нэгэ бага дуугай һууһанайнгаа удаа, Дамдин үбгэжөөл тээшэ дүтэлэн:

— Галдан-гуай—гэжэ эхилбэ. — Бидэ бултаа энэ үглөөгүүр малгайтай шоные хараабди. Тэрэмнай хойто хоёр хүл дээрээ бодоод, хүн шэнгеэр тала дайдыемнай шэртэжэ байгаа...

Энэ мэтээр малгайтай шоно хараһан тухайгаа үбтэжөөлдэ хөөрэбэ, зүгөөр тэрэнь ехэл тоошогүй байба.

— Ямар зүһэтэй, ямар бэетэй гэнэт?—гэжэ агнуушан үбгэн һонирхобо.

— Ута һуунагар аад, нарпагар үһэтэй,—гэжэ Сусэгжав зураглаба.—Чогдон габжа хэлэхэдээ, тэрэтнай хада уулын эзэн хубилгаан болоод ябана гэнэл.

— Шонын малгай улаан залаатай һэн,—гэжэ Дамдин нэмэбэ.

— Тэрэ залаадань яларма һайхан эрдэни шулуун үзэгдөө хаш,—Аймар хөөрөөгынь дэмжэбэ.

— Тэрэ эрдэни шулуун тухайш, хай, үлүү ха даа. Иигэжэ байжа нэмээхэ болоо һаамнай, тэрэ шономнай хүнэй хэлээр дуугардаг байһан болошохо, хүрэг,—гэжэ Дамдин хүршэеэ таһалба.

—Хэн тиигэжэ хэлэбэ һэм даа?—гээд, Аймар мэдээшэгүй болосогообо.

Галдан үбгэн энэ үедэ ехэл бодолгоһо хатаһан тухэлтэй һууба.

— Тэрэ шонотнай сохом малгайтай юм гү?— гэжэ тэрэ байд гээд, баталан асууба.

— Галдан-гуай, малгайтайнь арсашагүй зүб, би эдэ хоёр нюдөөрөө хараа һэм,—гэжэ Дамдин тангарилгаба.

— Теэд тэрэ шоноёо яаха гэлсэжэ байнат?— гэжэ Галдан һураба. һүүлээрнь таaһандаа тамхи удхажа, поршогоносо һоробо.

— Хадын эзэниие яашье алажа болохогүй, тэрэнэй сухал хүргэжэрхихэбди...—гэбэ Аймар. — Алажа болохогүй.

—Аймарай айгаа хада, Галдан-гуай тантай минии ошолсоходо болохол даа,—гэжэ Дамдин дурадхаба.

Үбгэжөөл тэрээн тээшэ энеэбхилэн хаража:

— Шимни зоригтой хүбүүн байбалши,—гэбэ. Суута агнуушан һууриһаа түргэн бодожо, ханада үлгөөтэй байһан хуушан сахюуртаа абаба. Тэрэнь оло дахин шалгагдаһан, найдамтай нүхэрынь бэлэй.

— Теэд, Дамдин, шиниимни буу зэбсэг алин гээшэб?—гэжэ үбгэжөөл һонирхобо.

— Минии зэбсэг гэхэдэ, хурдан боромни, энэ ташуур,—гэбэ.—Тиимэһээ буу намда хэрэггүй.

Галдан аха хүбүүгээ дуудажа:

— һүрэг сооһоо минии зээрдые барлад, эмээллэжэрхил даа, хүбүүмни,—гэбэ.

Хүбүүниинь эсэгынгээ захяа дүүргэхэсэ түргэхэн гараба. Энэ болотор үгэ дуугүй һууһан Сусэгжав үбгэжөөл тээшэ айнгяар хаража:

— Галдан-гуай, аймшагтайл хэрэг эрхилжэ байна хат, хожом халаглажа бү байгаарайгты.

— Хэрбээ энэ сахюуртымнай һомоной тэрэ шонын мяха дабаагүй һаань, яахабта? — гэжэ Аймар асууба.—Уймар лэ зон хадын эзэндэ эсэргүүсэдэг юм бэшэ аал?

— Аймар юундэ һанаагаа зобоноош, ши ошолдохоёо байна бэшэ ха юмши.

— Шоноһоо айха аад, ой ошоһоной хэрэг юм,—гэжэ Галдан үбгэн ташаганаса энеэбэ.

Буугаа һомолоод, агнууриингаа хутага бүһэдөө зүүбэ. Энэ үедэ хүбүүниинь орожо, морин бэлэн болоо гэжэ дуулгаба. Дүрбүүлэн удангүй агнуурида мордоод.

Зүгөөр айл хотонһоо холо ошоогүй ябатараа, Сусэгжав Дамдинда хандажа:

— Битнай һөөргөө бусахам ха даа,—гэбэ.

— Бишье баһа,—гэжэ Аймар дуугарба. Тэдэнэр моридоо тэхэрюулэн, эшэһэндээ тазар харанхайнууд, һөөргөө түйлгэлдэжэ ябашабад.

Галдан Дамдин хоёр урагшаа дабшабад.

Тэдэнэр хоёр сагай турша соо малгайтай шонын ябаһан һурагтай газараар урагша хойшоо гүйлгэлдэбэ, теэд тэрэнэйнгээ мүр улыешье олобогүй.

Зүгөөр, тэдэнэр зоригоо, найдалаа мүхэбэгүй. Бэдэрэлгөө үргэлжэлүүлһээр ябатараа, нэгэ үндэр добо дээрэ гарабад. Тэрэнэй урда үргэн уужам далай мэтэ Гоби нютаг халбайн хэбтэбэ. Моридойнгоо жолоо татанхай, нюдэдөө хёрхолон холо уруу шэртэнэд.

Нэгэ хэды зогсоһонойнгоо удаа, Галдан аяар холо арай харагдаа хоёр хазаар моритой хүнүүдые заажа:

— Тэрүү тэрэ зон ямаршьеб юумэ намнажа ябана бэшэ аабза?—гэжэ Дамдинһаа асууба.

— Зүб, зүб, агнажал ябаһан хүнүүд хэбэртэй, —гэжэ нүгөөдэнь баталба.

Мориёо нэшэн, тэдэнэр танигдаагүй агнуушадай ябаһан зүг уруу гүйлгэлдэбэд. Дүтэлжэ ерэхэдэнь, тэдэ хоёрой шоные намнажа ябаһаниинь эли болобо. Дамдин шонын тархида малгай обёорбо.

— Галдан-гуай, тэрэ шономнай, малгайтай шономнай! —гэжэ хашхарба.

— Юрын лэ гобиин шонол даа,—гэжэ Галдан даруугаар тэмдэглэбэ.

— Галдан-гуай, би тэрэниие хүсэжэ болохол хаб, туршахам,— гэнэ Дамдин.

— Хэрбээ хүсөө һаа, нам уруу залаарай,— гэжэ Галдан зүбшөөл үгэбэ.

Дамдин моринойнгоо жолоо табижархиба. Сайбар боронь гансата ойлгожо, һалхин шэнги хурдаар табилуулшаба. Моритой хүнүүдтэй зэргэшэхэдэнь, тэдэнь нютагайнь эхин һургуулиин багшанар байшаба. Гартаа утанууд модонуудые баринхай, шоные хүсэн хүсэн алдажа ябаба. Зүгөөр моридынь хүлһэ һалһан болошонхой эсэшоо гээшэ ха. Тиимэһээ шоно ой тайга уруу зугадан орожо болохо байгаа бшуу.

— Энэ малгайтай шоноһоо бү ай, хүсэ[…] үзэ,—гэжэ багшанар Дамдинай хойноһоо ха[…] хараалдаад үлэбэ.

Заал һаа тэрэ арьяатаниие алаха гэжэ ш[…] дэһэн Дамдин мориёо шадал сооһь табилуула[…] шонын малгайһаа нюдэсэ алдангүй ябаа һэн.

Малгайтай шонын һураг суутай үни намда[…] хойно, тэрэ сомоной юрын монгол малшад эрх[…] баатар сэрэгшэдтээ эгээл хурдан моридоо бэл[…] болгон баряа һэн. Тэдэнэй дунда Дамдиншье би[…] бэлэй. Тушаан абалгын комиссида тэрэ өөрын[…] гөө сайбар борые хүтэлэн ороо. Энэ моринойн[…] соло дуулаһан комиссиин гэшүүд тон хүндэтэй[…] гөөр хүлеэн абаа гэхэ. Комиссиин түрүүлэгш[…] Дамдинай гарһаа малгайта шоные хүсэһэн са[…] бар борын жолоо абаха зуураа, иигэжэ аз[…] һээнь һураа юм:

— Дамдин, ши энэл морёороо гобиин малш[…] дай дайсан шононуудые хүсэн һүнөөгөө гээ[…] аабзаш?

Дамдин энеэбхилэн:

— Тиигээ даа, энэл хурдан борооро табин ш[…] хуу малгайтай, малгайшьегүй шононуудые һ[…] нөөгөө хүм,—гэбэ.

— Малгайтай шононуудые? Би юушье ойлго[…] ногүйб,—гэжэ түрүүлэгшэ гайхаба.

Боро мориёо һүүлшынхиеэ эльбэн байха зу[…] раа, Дамдин иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай нютагта малгайтай шоно хоёр ж[…] лэй саада тээ бии болоо һэн. Тэрэниие хэдэн а[…] нуушад намнаа юм, зүгөөр минии энэ боро [..] эгээл түрүүн хүсөө һэн. Би ташуураараа сох[…] жо тэрэниие алааб. Тэрэ шоно малгайтай ба[…] хаһаа тадна, үшөө хойто хоёр хүл дээрээ […] соод, хүн шэнгеэр холо уруу шэртэдэг байгаа.

— Гобиин шононууд хойто хоёр хүл дээрээ бодоод, холые харадаг юм гэжэ би олол дуулаһан байнаб, зүгөөр малгай тухайнь, сэхынь хэлэхэдэ, түрүүшынхеэ соносожо байналби,—гэжэ түрүүлэгшэ гайхалаа элирүүлхые оролдобо.

— Хари тэрэниие ойлгуулжа үгэхэдэм бол[…] хол даа. Гобиин үнөөхи шоно хэзээ нэгэтэ тар[…] бага агнахадаа, тэрэнэйнгээ толгой багтань аһа[…] хаш. Хомхой хободгоороо тэрэл шүдэнэйнгөө т[…] даһан газарые дуүһан эдихэдээ, тарбаганайнгаа тархи бэеһээнь һалгажа, өөрынгөө тархида у[…] лаад саашаа ябашоо. Байн тэрэнь тархидаа бүхөөр таарад һуужа, һалахаяа болишоо. Ти[…] гээд лэ холоһоо харахада, монгол шобогор малгай шэнгеэр харагдаа бшуу.

Комиссиин гэшүүд баран эльгэ хаталдаба. һүүлдэнь солото моринойнгоо жолооё түрүүлэгшын гарта барюулжа, сэдьхэлээ хүдэлһэн Дамдин ёһолон иигэжэ хэлэбэ:
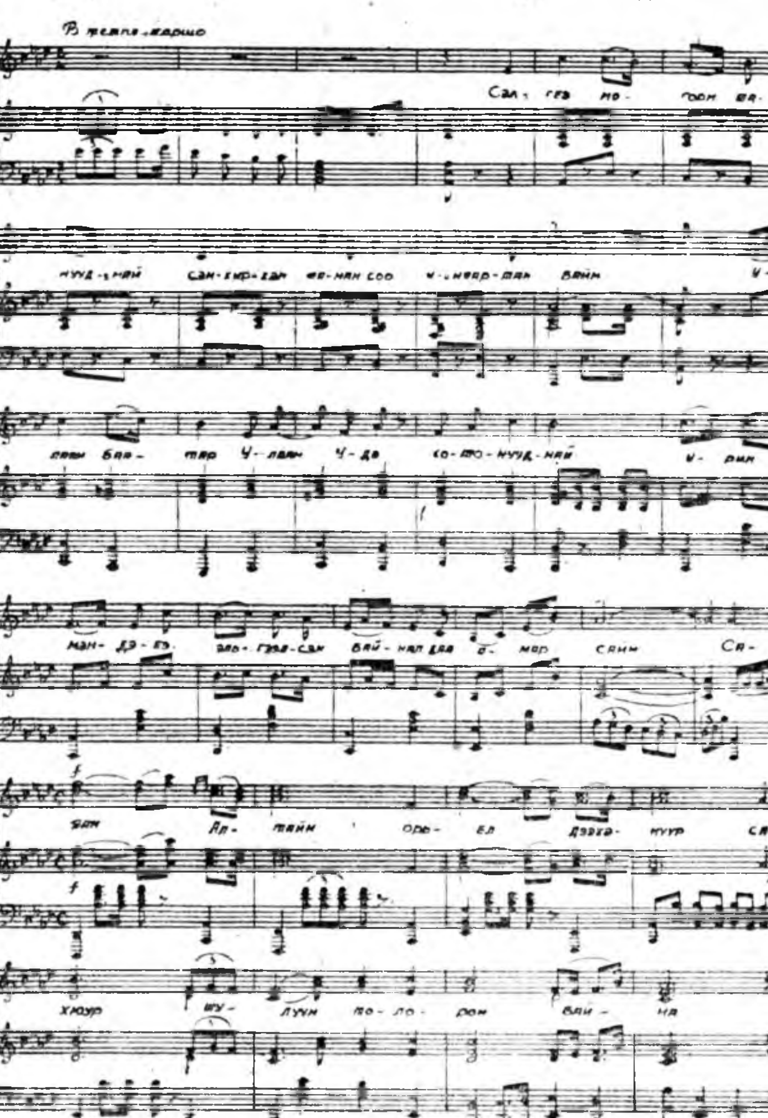
— Минии хурдан боро малша зоной хорон дайсан гобиин шоные тэнсээнгүй хүсэдэг һэн. Тиимэл хаданьмүнөө өөрынгөө хурдан борые хүн түрэлтэнэй хорото дайсад-гитлеровецүүдые хүсэн бута сохихо совет мэргэн сэрэгшэдтэ бэлэглэнэб!

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ бурядшалба.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ДУУН

Үгэнь Д. Дамбаевай

Хүгжэмынь Б. Цырендашиевай

Сэлгеэ ногоон таланууднай
Сэнхирхэн манан соо үняартан байна.
Улаан-Баатар, Улаан-Үдэ хотонууднай
Урин мэндээ эльгээлсэн байнал даа:

«Амар сайн!»

Саяан, Алтайн орьёл дээхэнүүр
Сахюур шулуун толорон байна.

Мүрэн түргэн Сэлэнгэмнай
Мүнгэнхэн долгидоор шэнхинэн байн.

Наран зүгэй солгёон хани нүхэдүүднай —
Налагай мэндээ эльгээлсэн байнал даа:

«Амар сайн!»

Саяан, Алтайн орьёл дээхэнүүр
Сахюур шулуун толорон байна.

Аглаг үргэн дайдаарнай
Алтанхан гургалдай жэргэжэл байн.
Хэзээш түрэл монгол, буряад уласууднай
Хэтын мэндээ эльгээлсэн байнал даа:

«Амар сайн!»

Саяан, Алтайн орьёл дээхэнүүр
Сахюур шулуун толорон байна.

АЯНШАЛГЫН ДҮН

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр республикын «Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд ой тайгаар ябажа, аяншалагшадай мүрысөө үнгэргэбэ. Мүрысөөнэй программада һонирхолтой гурбан зүйл оруулагдаһан байгаа. Эдэнэр өөһэдынгөө бэлэдхэһэн уран һайханай бүлгэмэй концерт харуулжа, жюриин комиссиин урда тоосоно. Удаань һахы һалбаг болотороо хүлэршэһэн спортсменүүд холын аяншалгаһаа бусажа ерэнэ. Дүн гарахада трампаркын коллектив хэнһээшье һайн саг харуулжа, түрүү һуури эзэлһэн байба. Спортсменүүдэй дунда зүг шэгээ зүбөөр шэлэн олохоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүүрэхэдэ трампаркын түлөөлэгшэ Геннадий Клягин эрхимлэһэн, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Нина Мазуренко, Надежда Колодина гэгшэд эзэлээ.

Намарай үдэрнүүдые үдэшэлгэдэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ хабаададсажа, үшөө нэгэ һайн һорилго гараһан спортсменүүд саашадаа үбэлэй шанга тулалдаанда бэлэдхэхээр гэр гэртээ тараа.

Зураг дээрэ: спортсменүүд хэмнай түрүүлэгшэ ааб гэһэн урда доро майханаа татажа байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

УДАРНИК НЭРЭЕЭ НЭРЛҮҮЛНЭ

Хоринск тосхоной ажалшад аймагайнгаа хэлхеэ холбооной союзпечатиин агентствын киоскын хүдэлмэрилэгшэ Александра Дмитриевна Батовае һайса мэдэнэ. Тэрэ Хоринск тосхоной арад зоной дунда газетэ, журнал тараажа эхилһээр арба шахуу жэл болоо.

Нүхэр Батовагай хүдэлдэг киоск соо ходолоо гуримтай байдаг. Витринэнь гоёор шэмэглэгдэнхэй. Газетэ, журнал, номууд зохидоор табяатай. Тиимэһээ уншагшад хэрэгтэй ном, журнал, газетэнүүдые хүрэһөөр олонод.

Александра Дмитриевна аймагайнгаа эмхи зургаануудаар ябажа ном, газетэ, журналнуудай захил эмхидхэдэг байха юм. Тогтоогдоһон түсэб һара бүхэндэ дүүргэнэ.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ гараа һэм. Энэшье жэлдэ тэрэ түсэбөө үлүүлжэ, айл хүршэнэрөө шэнэ газетэ, журналтай болгохын тула оролдон үдэшэ, үглөөниинь айл бүхэнөөр ябагдана,— гэжэ Александра Дмитриевна хөөрэнэ.

Эрхим хүдэлмэриингөө түлөө энэ нүхэрнай хэлхеэ холбооной управлениин грамотануудаар шагнагдаһан байна. Олон жэлдэ оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар энэ жэлдэ шагнагдаа. Нүхэр Батова коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһөөр үнинэй.

Н. ХАЗАГАЕВ, фотонь авторай.

Хүршэнэрэймнай һонин

МОДОН ҮНДЭҺӨӨРӨӨ, ХҮН ЗҮРХӨӨРӨӨ

Нэгэтэ үдэшэ доктор Бойцов лекци уншаба. Тэрэ халаа Эрхүүгэй хирургнуудай хүнэй зүрхэндэ операци хайшан гээд хэдэг болоһон тухай хөөрөө һэн. һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Хөөрэлдэхэшье юумэ яһала бии: Ангар мүрэн дээрэхи городой эмшэд хүнэй зүрхэндэ операци хэдэг болоһоор хэдэн жэл үнгэрөө. Гансахан һүүлэй гурбан жэл соо медицинскэ институдай факультедэй клиникэнүүдтэ зуу гаран үбшэнтэндэ операци хэгдэһэн байха.

Хөөрэлдөөнэй дүүрэхэ шагта зал соо һууһан нэгэ хүн бодошобо:

— Вадим Николаевич, намайе мартаагүй гүт? Би танда аргалуулһан байхаб...

Энэ халаа слесарь Г. В. Соколов, маряатай загзагар бэетэй хүн. Зүрхэнэй үбшэнтэй боложо, олон жэлдэ зобоһон байгаа.

Доктор Бойцов Соколовой үбшэнэй түүхэ һайса һанана.

Хабар эртээр факультедэй клиникэдэ хүндэ үбшэнтэй хүн оруулагдаа. Нюурынь һэлхэнтэй, арай шамай амилжа хэбтээ. Амидырха найдабаряа барагдаһан хүн.

Соколовые операци хэлгэхэ хүнүүдэй палатада оруулба. Нарин шалгалта эхилээ. Рентгенолог Римма Федотовна Гончарова дүршэлтэй бэрхэ врач. Үбшэнтэнэй зүрхэн барюу (стеноз) болоо гэжэ тодоруулаа.

Ганса Гончаровагай хэһэн тобшолол хүсэд бэшэ байгаа. Терапевтын һанал, хирургын шэнжэлэлгэ хэрэгтэй. Тэрэнэй хажуугаар операцида бэлэдхэл ябажал байба.

Үбшэн хүниие үзэлгэ захадаа гараа. Эмшэнэрэй зүблөөн болобо. Профессор С. Чеканай таһалга соо Бойцов, Серкина, Рубинов, Лебедева, Гончарова — хирургнуудай бүхы бригада суглараа. Хэһэн шэнжэлэлгэ тухайгаа захадань гаратар хөөрэлдэбэ. Зүблөөнэйнгөө дүн гаргаад байхадаа профессор Чекан иигэжэ хэлээ:

— Зүрхэндэ операци хэхэ дүршэл манда бии. Тиимэ операци хадаа хэн бүхэндэмнай ехэ хэн туршалга болохо зэргэтэй. Ехэ наринаар операци хэжэ, үбшэнтын ами наһа заалагүй абараа.

Нэгэтэ үглөөгүүр Соколов операци хэдэг таһалгада оруулагдаба. Бүхэли арбан хоног соо шэнжэлэлгэ хэһэн тэдэ хүнүүд дүүһан сугларба. Тиигэжэ тэрэнэй ами наһанай түлөө тэмсэл эхилээ һэн.

Соколовой ами наһан абарагдаа. Үбшэнэйнь урда гарагдаа. Хэды хоноод байхада тэрэ һайжаржа эхилээ.

Хүнэй зүрхэн! Зүрхэн гээшэ хүнэй эгээн гол амин. Тиимэһээ зүрхэеэ гамнаха хэрэгтэй. «Модон үндэһөөрөө, хүн зүрхөөрөө» гэжэ арад зон дэмы хэлсээгүй байха. Зүрхэнэйнгөө үбдөө һаа эртээнһээ аргалуулха хэрэгтэй.

Дүрбэн жэлэй саада тээ факультедэй клиникэнүүдтэ бригада бии болгогдоо.

Бригадын дүрбэн гэшүүд Москва ошожо, зүрхэ һудалай хирургиин институдта ороо. Тэндэ ороной элитэ хирургнуудай дүй дүршэл абаа. Ангар дээрэхи хотоёо бусажа ерээд, зүрхэнэй операци хэдэг болоо.

— Манай бригада хэдэн арбаад хүнэй ами наһа абараа,— гэжэ хирург Вадим Бойцов хэлэнэ. — Хоёр жэлэй саада тээ К. гэжэ үбшэнтэн клиникэдэ оруулагдаба. Хүн болохоёо болиһон хүн байгаа. Гэдэһэниинь ехэ, эльгэниинь хабантай, зүрхэ муутай байба. Гансаараа операци хээгүйб. Бригадын гэшүүд туһалаа. Операциин үедэ тэрэ хүн хоёр дахин үхөө. Зогсошоһон зүрхынь дахин хүдэлгөөбди. Тиигэжэ хирургын столой дэргэдэ унтаха нойргүй удаан саг соо хүдэлэгдөө,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

(«Зүүн-Сибириин ПРАВДА» газетэһээ абтаба).

АЛМАЗТА ХИЗААРАЙ ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

«Вилюйгэсстрой» гурбадахи, табадахи управлениинүүдэй ажалшад октябриин урда тээхи вахтада жагсаба. Алдарта энэ үдэрэй хүндэлэлдэ 44 байратай гэрэй түлхюур бэлзорһоонь һара хахад урид шэнэ гэртэ нүүгшэдтэ барюулха гэжэ шиидэ. Мирный хотын эгээн бишыхан ажаһуугшадта 135 һууритай хүүгэдэй комбинат бэлэглэгдэбэ.

һайндэрэй урда тээ шэнэ магазин, столово нээгдэхэ.

Гидро-барилгашад Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар тэмдэглэхэнь. Чернышевскынхид гол барилгаһаа гадуур түд бүридөө 16 байратай гурбан гэр, Вилюйгэй энергетическэ техникумэй филиалай байшан, мүн 75 хүнэй байратай хамтын дүрбэн байра ашаглалгада үгэхэнь. Яхадай комсомолоор эльгээгдэгшэд тэрэ байра соо ажаһууха юм.

Модошо дархад бусад гэрнүүдэй барилга дээрэ ажаллана. Нүхэд Самойлов, Башкиров, Ковалев гэгшэдэй даадаг модо дархалагшад сонхынь можо һуулгана. Ирина Ермалаевагай, Валентин Слепцовой даадаг будагшадай бригаданууд гэрнүүдые жэлэнэ, сагаадана.

(«Социалистическая Якутия» газетэһээ абтаба).

Сагай уларил

ШАРА НАБШЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ

(Агрометеорологой тэмдэглэл)

Намарай дунда — октябрь […]рын түрүүшын арбаад хоно[…] республика доторнай штааб[…] дулаан үдэрнүүд болоо. Энэ […]баад хоногой эхиндэ — октя[…]риин 2—5-най үдэрнүүдтэ г[…]тэ хүйтэрөөшье һаа, саашаа […]лааржа эхилһэн байна. […] зэргээр республика дотор 0—[…] градус дулаан байһан. Тиим[…] Яруунада эдэ үдэрнүүдтэ […] градус хүйтэн байгаа. Үнгэрэгш[…] жэлэй энэ үетэй сасуулжа үзэх[…]дэ, республика дотор 1—2 г[…]дусаар хүйтэн болоһон жэшээтэй. Эгээл дулаан үдэр октябриин […]гэнэй, юһэнэй үдэрнүүдтэ […]дөө. Иимэ үдэрнүүдэй болон 9—16 градус хүрэтэр дула[…]һан. Зарим нютагуудта 18—[…] градус дулаан болоһон бай[…]. Хүйтэн үдэр гэхэдэ, октябри[…] 3-да үзэгдөө. Энэ үдэр хаа […]нагүй 0—1 градус хүйтэн бо[…]һон байна. һүниндөө зарим н[…]тагуудта 6—10, Яруунада […] 13—15 градус хүрэтэр хүй[…]рөөд абаа. Тиигэжэ газарай хүй[…]һэн саг зуура 5—7 санти[…] хүрэтэр хүрэһэн байна. […]зүгэй газар нютагууд болон […]шэ тайгада ёһотойл үбэлэй […]дэг үзэгдэнхэй.

Эртэ үглөөгүүр харахада […] соорэм, жаахан горхоной эрье […]хой мульһөөр хүшагдаатай б[…]даг болоо. Үнгэрһэн энэ үе […] шииг нойтон орообошье, ехэнх[…] нойтон саһан ороһон байна.

Октябриин 3—4-нэй үдэр […]рэтэр модоной набшаһан шара[…]жа, дүүһан шахуу унаһан б[…]на. Мүн энэ үе соо дулаан о[…]ной шубууд ниидэжэ үнгэрөө.

Ин. КОТОВ

Редакторай орлогшо Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.

1964 оной октябриин 14.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-81, секретариата—27-3[…], отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ[…] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00244. Зак. № 1040.